

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za sociologiju

DIPLOMSKI RAD

NEFORMALNA SOCIJALNA PODRŠKA MEĐU
STUDENTIMA

Ana Bešker

Mentor: prof. dr. sc. Benjamin Čulig

Zagreb, 2017.

SADRŽAJ

1. UVOD	4.
1.1. Važnost istraživanja socijalnih veza	4.
1.2. Predmet, ciljevi i svrha istraživanja	5.
1.2.1. Predmet istraživanja	5.
1.2.2. Ciljevi istraživanja	5.
1.2.3. Svrha istraživanja	6.
2. TEORIJSKO-KONCEPTUALNI OKVIR	6.
2.1. Određivanje pojmova socijalnog kapitala, socijalnih mreža, socijalnih veza i socijalne podrške	6.
2.2. Ranija istraživanja	11.
2.3. Konceptualno-operacionalna shema	15.
3. HIPOTETSKI OKVIR ISTRAŽIVANJA	16.
3.1. Osnovne hipoteze	16.
3.2. Izvedene hipoteze	16.
4. METODOLOGIJA	16.
4.1. Uzorak	16.
4.2. Mjerni instrument	17.
4.3. Postupak istraživanja	17.
5. OPERACIONALIZACIJA	17.
5.1. Kvaliteta socijalnih veza	17.
5.1.1. Operacionalna definicija	17.
5.1.2. Indikatorski sklop	17.
5.3. Zadovoljstvo fakultetom	20.
5.3.1. Operacionalna definicija	20.
5.3.2. Indikatorski sklop	20.
6. INSTRUMENTARIJ	22.
7. PODACI ISTRAŽIVANJA	27.
7.1. Uzorak i sociodemografske statistike	27.

7.2. Prosjek ocjena ispitanika	29.
8. REZULTATI ANALIZE	30.
8.1. Skala neformalne socijalne podrške	30.
8.2. Skala zadovoljstva fakultetom	36.
8.3. Korelacija dvaju skala	42.
8.4. Skala socijalne podrške i spol	44.
8.5. Skala socijalne podrške i prosjek ocjena	45.
8.6. Skala zadovoljstva fakultetom i spol	45.
8.7. Skala zadovoljstva fakultetom i prosjek ocjena	46.
8.8. Skale socijalne podrške, zadovoljstva fakultetom i veličina mjesta rođenja	46.
9. RASPRAVA	47.
10. ZAKLJUČAK	49.
11. LITERATURA	51.
SAŽETAK	52.

1. UVOD

1.1. VAŽNOST ISTRAŽIVANJA SOCIJALNIH VEZA MEĐU STUDENTIMA

Ljudi su društvena bića i ako iste osobe viđaju svaki dan ostvaruju s njima određeni socijalni kontakt. Neki pojedinci, lakše od drugih, druženjem stvaraju socijalne veze što podrazumijeva niz međusobnih interakcija u koje ubrajamo i socijalne mreže preko kojih pojedinci dobivaju socijalnu podršku od svojih bližnjih. Socijalne mreže su objektivni pokazatelji socijalnih odnosa preko kojih saznajemo s kime pojedinac održava veze tj. polja neformalnih i formalnih odnosa pojedinaca koja uključuju razmjenu usluga, informacija i sl. (Kearns i Forrest, 2000.). Neformalne potporne mreže se zasnivaju na solidarnosti među članovima mreže i imaju bitnu ulogu jer preuzimaju dio tereta s institucionalnih službi zbog toga što se među članovima mreže odvijaju neformalni oblici pomoći i podrške. Vođeni neformalnim oblicima podrške, pripadnici zajednice spontano i dobrovoljno reaguju u smjeru prevencije i rješavanja nekog problema za dobrobit cijele zajednice ili samo jednog njenog člana. Socijalna podrška se odnosi na dostupnost resursa u socijalnoj okolini te nam govori o kvaliteti socijalnih odnosa s pojedincima koji si međusobno pružaju podršku u kriznim situacijama.

Najbolji indikator kohezivne zajednice su učestale socijalne interakcije među članovima te zajednice. Ako studentsku zajednicu shvatimo kao prostor u kome se razvija određena socijalna kohezija, onda nam je jasno da će se u njoj stvoriti i socijalne veze među studentima jer su za koheziju na lokalnoj (u ovom slučaju studentskoj) razini potrebni uzajamni mehanizmi podrške.

Ovaj rad proučava obrasce društvenosti studenata iz sekundarne sfere društvenosti. Istraživanjem studentske populacije ćemo dobiti odgovor koliko su studenti općenito integrirani u zajednicu studenata sa svojeg fakulteta. Socijalne mreže tvore strukturu kroz koju se socijalna podrška razmjenjuje pa je posljedično loša strana socijalnih veza to što pojedinci s ne tako velikim stupnjem društvene integracije (oni koji nisu dobro „umreženi“ u zajednicu) ostaju marginalizirani i zakinuti za dijelove socijalnih resursa. Što se tiče formalnog druženja, posebno treba istaknuti kooperativno učenje jer prema autorici Vesni Buljubašić Kuzmanović (2009.). Ono ne samo da doprinosi boljem usvajanju gradiva, već ima i socijalizirajući i kohezivni efekt jer potiče

komunikaciju, suradnju, prilagođavanje tuđem načinu razmišljanja... Tako možemo dovesti u vezu formalne i neformalne oblike druženja među studentima (što češće studenti zajednički uče to su i u neformalnim situacijama bliži). Cobb (1976.) definira emocionalnu podršku kao informaciju koja uvjerava pojedinca da je voljen, cijenjen, da se za njega brinu i da pripada mreži komunikacije i međusobne obveze. Što su studenti prisniji, kohezija među njima je jača, to je jača i solidarnost te zbog toga studenti jedni drugima postaju izvor neformalne socijalne podrške jer imaju velik neformalni socijalni kapital. Studenti čija je socijalna mreža u studentskoj zajednici šira, a kvaliteta odnosa unutar socijalne mreže bolja, mogli bi od drugih studenata dobivati savjete koji su korisni i mogu im olakšati studiranje (npr. koji su predmeti lakši, koji su profesori stroži...) što se na kraju može odraziti i na njihove ocjene. Također, ljudi koji primaju više socijalne podrške se lakše nose sa stresom jer od svojih poznanika i prijatelja dobivaju emocionalnu podršku i praktične savjete za nošenje s problematičnom situacijom. Student može ocijeniti neku situaciju kao stresnu (npr. izlazak na važan ispit) ako misli da nema sposobnosti nositi se s njom. Ako ga kolege ohrabruju i pomažu mu kroz tu situaciju, osoba ima veće samopouzdanje i više vjeruje u svoje sposobnosti, može se više skoncentrirati prije ispita pa mu je situacija manje stresna. Zbog veće količine socijalnih veza, ljudi razvijaju i veći osjećaj pripadnosti što može utjecati na njihovo zadovoljstvo okolinom. U skladu s time, student koji je uspostavio kvalitetne veze sa svojim kolegama se osjeća kao da pripada toj zajednici te može smatrati da je studij koji je odabrao pravi poziv za njega. Da bi saznali jesu li studenti s kvalitetnijim socijalnim vezama uspješniji u navedenim aspektima studentskog života potrebno je diferencirati studente s višim stupnjem integracije u zajednicu studenata od studenata koji imaju niži stupanj integracije te usporediti njihove rezultate koje smo dobili istraživanjem.

1. 2. PREDMET, CILJEVI I SVRHA ISTRAŽIVANJA

1.2.1. PREDMET ISTRAŽIVANJA

Kvaliteta socijalnih veza i neformalna socijalna podrška koja proizlazi iz njih u populaciji studenata u Zagrebu te povezanost sa zadovoljstvom studenata na fakultetu i njihovim općim uspjehom.

1.2.2. CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Ciljevi istraživanja su utvrditi postoji li povezanost između kvalitete socijalnih veza koje student ostvaruje sa svojim kolegama s fakulteta i njegovog uspjeha i zadovoljstva fakultetom. Naposljetku, istraživanje će nastojati utvrditi da li studenti koji primaju veću socijalnu podršku osjećaju veće zadovoljstvo fakultetom, i odnosi li se to zadovoljstvo samo na zadovoljstvo studentskom zajednicom ili su ti studenti zadovoljni fakultetom općenito.

1.2.3. SVRHA ISTRAŽIVANJA

Svrha ovog istraživanja jest saznati koliko je bitna neformalna socijalna podrška i utvrditi može li ona imati za posljedicu i uvećanje uspjeha na fakultetu te može li se to generalizirati i na suočavanje sa stresnim situacijama općenito. Svrha istraživanja je također osvijestiti ljude o važnosti emocionalne podrške u nošenju s kriznim situacijama te saznati može li ona umanjiti stres. Potvrde li se hipoteze iz istraživanja, pozornost bi se mogla usmjeriti na ljudsku potrebu za druženjem i prihvaćenošću od drugih s kojima je okružen.

2. TEORIJSKO-KONCEPTUALNI OKVIR

2.1. ODREĐIVANJE POJMOVA SOCIJALNOG KAPITALA, SOCIJALNIH MREŽA, SOCIJALNIH VEZA I SOCIJALNE PODRŠKE

Socijalni kapital je pojam koji se koristi u domeni ekonomije, politike, psihologije i sociologije. Brojni autori su u raznim istraživanjima koristili taj pojam dajući mu slične ali opet različite definicije, ovisno o tome koji aspekt socijalnog kapitala su proučavali. Tako ga Coleman (1990., prema Ignjatović i Tomanović, 2011.) opisuje kao vrijednost onih aspekata društvene strukture koji predstavljaju resurse za aktere prilikom realizacije svojstvenih interesa. Izvori resursa socijalnog kapitala za njega su: odnosi uzajamnih obaveza, očekivanja i povjerenja; kanali informacija pojedinca te efikasno sankcioniranje normi. Za Aldera i Kwona (2002., prema Čeranić 2007.) socijalni kapital je dobra volja karakteristična za pojedince i društvene grupe koja uključuje osjećaje zahvalnosti, uzajamne pomoći, respekta i prijateljstva koja poboljšava tajming, relevantnost i kvalitetu informacije. Glaeser (2008., prema Čeranić,

2007.) pri proučavanju makroplana društva kaže da se skup individualnih socijalnih resursa može agregirati i tako povećati blagostanje u zajednici dok Fukoyama (2000., prema Ignjatović, 2008.) tvrdi da je socijalni kapital opće dobro koje se može pretočiti u ekonomski kapital te tako cijelo društvo postaje više konkurentno na svjetskom tržištu. Više autora (Burt, 1992.; Bourdieu, 1985.; Puntam, 2000., prema Čeranić, 2007.) dijeli sličnu definiciju; socijalni kapital definiraju kao aktualne ili potencijalne resurse koji se baziraju na osjećaju povjerenja koji nastaje zbog društvenih mreža pojedinaca i normi uzajamnosti. Iako postoji više definicija socijalnog kapitala, u ovom radu će se pod pojmom socijalni kapital smatrati vrijednosni resursi koje akteri koriste prilikom realizacije svojstvenih interesa dok su izvori tih resursa odnosi uzajamnih obaveza, očekivanja i povjerenja te kanali informacija. Ta definicija je najbliža onoj koju je dao Živanović (2005., prema Čeranić, 2007: str. 144): „socijalni kapital moguće je definirati i kao prisutnost povjerenja normi i društvenih mreža koje omogućuju društvenu akciju na dobrobit i pojedinca i društva u cjelini. Zalihe socijalnog kapitala u društvu proporcionalne su broju društvenih mreža i intenzitetu društvenih odnosa. Centralna ideja socijalnog kapitala jest da društvene mreže, odnosno odnosi među ljudima imaju vrijednost koja se ne ogleda samo u toplim osjećajima, već i u vrlo konkretnim koristima koje su rezultat povjerenja, uzajamnosti, razmjene informacija i suradnje povezanih s društvenim mrežama“.

Lin (2001., prema Dobrotić i Laklija, 2012.) također daje sličnu definiciju te dodaje da izvor formalnog i neformalnog socijalnog kapitala predstavljaju socijalne veze što nas dovodi do novog pojma. Socijalna veza je odnos između dva pojedinca koji zajedno sudjeluju u zajedničkim formalnim ili neformalnim aktivnostima kroz određeni period. Sve socijalne veze koje je pojedinac izgradio kroz život čine njegovu socijalnu mrežu. Socijalne veze i socijalne mreže su izvor socijalnog kapitala. Socijalne mreže čine polja formalnih i neformalnih odnosa pojedinca, unutar kojih se omogućuje razmjena usluga, informacija i drugih dobara (Mandić i Hlebec, 2005., prema Dobrotić i Laklija, 2012.). Neformalne mreže potpore se zasnivaju na solidarnosti i emocionalnoj povezanosti te čine dopunu institucionaliziranim službama tako što nose dio tereta pružanja neformalnih oblika pomaganja i podrške (Žganec, 1995.; Wall i sur. 2001, prema Dobrotić i Laklija, 2012.).

Da bismo dobili jasnu sliku socijalnih veza, moramo se fokusirati na određeni aspekt tog pojma, odnosno na kvalitetu socijalnih veza. Zbog nejednakosti kvalitete i učestalosti socijalnih veza dolazi do nejednake distribucije socijalnog kapitala tj. nejednake distribucije resursa, što se odražava na osobne značajke pojedinca i njegovu kvalitetu života (Lin, 2001.; Pichler i Wallace, 2009., prema Dobrotić i Laklija, 2012.). Zbog toga su pojedinci sa slabim socijalnim vezama podložni brojnim socijalnim i zdravstvenim problemima (Speer i sur., 2001., prema Pećnik i Raboteg-Šarić, 2005.) dok su druge studije pokazale važnost socijalnih veza u pogledu zaštite mentalnog zdravlja (Brissette i sur., 2000.; Walen i Lachman, 2000.; Speer i sur., 2001.; Bohnke, 2008., prema Dobrotić i Laklija, 2012.), prevencije marginalizacije i osiguravanja socijalne podrške (Kearns i Forrest, 2000.; Piselli, 2007.; Bohnke, 2008., prema Pećnik et al. 2005.).

Socijalne veze su koristan izvor resursa za pojedinca i društvo putem kojih oni primaju socijalnu podršku. Socijalna podrška podrazumijeva dostupnost resursa u socijalnoj okolini koji pojedincu pruža podršku u svakodnevnom životu te kriznim situacijama i time doprinosi njegovoj dobrobiti (Cobb, 1976.; Thoits, 1982.; Antonucci, 1985.; Petz i sur., 1992., prema Ignjatović i Tomanović, 2011.). Pierce i suradnici (1996., prema Pećnik i Raboteg-Šarić, 2005.) socijalnom podrškom nazivaju onu društvenu aktivnost koju primatelj doživljava kao jačanje osjećaja vlastite vrijednosti ili ako ta društvena aktivnost uključuje pružanje instrumentalne i/ili emocionalne pomoći u svladavanju stresa. Kvaliteta odnosa se iskazuje preko koncepta socijalne podrške. Socijalne mreže tvore strukturu kroz koju se socijalna podrška razmjenjuje, dok socijalna podrška podrazumijeva potporne društvene interakcije (Antonucci, 2001., prema Dobrotić i Laklija, 2012.). Prema Brownellu i Shumakeru, (1985., prema Ćeranić, 2007.) socijalna mreža pojedinca važan je aspekt socijalne podrške jer je socijalna podrška često određena veličinom, strukturom i karakteristikama socijalne mreže pojedinca. Ostala literatura (Antonucci, 1985.; Thoits, 1982.; Wellman i Wortley, 1989.; Sarafino, 2002., prema Dobrotić i Laklija, 2012.) nudi razne kategorizacije socijalne podrške od kojih su najčešće dimenzije emocionalna, instrumentalna i savjetodavna podrška. Emocionalna podrška definira se kao izraz moralne potpore, razumijevanja osjećaja i promišljanja, empatije te brige za drugu osobu od pojedinca i/ili od okoline. Materijalna ili instrumentalna podrška pruža osobi izravnu potporu u

obliku usluga ili materijalnih dobara (pomoć u kućanstvu, skrb za djecu, materijalna pomoć...). Savjetodavna podrška uključuje davanje savjeta, uputa, prijedloga ili povratnih informacija o djelovanju pojedinca. U novije se vrijeme kao zasebne kategorije spominju mrežna podrška, koja stvara osjećaj pripadanja skupini s kojom dijelimo slične običaje, interese i aktivnosti (Sarafino, 2002., prema Dobrotić i Laklija, 2012.) te procjenjujuća podrška, kojoj je cilj pomoći osobi da unaprijedi vlastito razumijevanje stresne situacije te mobilizira postojeće resurse i pokrene strategije suočavanja (Taylor i sur., 2003., prema Dobrotić i Laklija, 2012.). U ovom radu fokus je stavljen na emocionalnu, instrumentalnu, savjetodavnu i mrežnu kategoriju socijalne podrške.

Kao što je već rečeno, obrasce društvenosti pojedinca dijelimo na tri sfere društvenosti: primarnu, sekundarnu i tercijarnu. Tercijarna se odnosi na sudjelovanje u organiziranim aktivnostima i udruženjima, dakle kvaliteta i učestalost socijalnih veza koje pojedinac izgrađuje tijekom tih druženja nije velika osim ako se tijekom druženja ne razvije veća prisnost između pojedinaca no tada taj odnos prelazi u prijateljstvo tj. spada u sekundarnu sferu druženja. Iz toga proizlazi stajalište da čovjek socijalnu podršku dobiva ili iz primarne (obiteljske) sfere ili iz sekundarne (prijatelji/kolege) sfere. Kako se rad bavi socijalnim vezama koje se stvaraju između kolega na fakultetu, fokus se stavlja na sekundarnu sferu društvenosti. Zbog određenih društvenih i psiholoških okolnosti pojedinci se razlikuju po pitanju društvenosti i socijabilnosti te neki pojedinci stvaraju socijalne veze bolje kvalitete i veće učestalosti druženja te tako primaju veću socijalnu podršku. Primanjem veće emocionalne podrške lakše se nose sa stresnim situacijama. Mogućnost da se nekim razgovaraju o svojim problemima doprinosi njihovom samopouzdanju i vjeri u vlastite sposobnosti zbog toga što ih druga osoba sluša, ohrabruje, ne kritizira i pruža osjećaj brižnosti za pojedinca s kojim razgovara. Tako pojedinac lakše i s manje stresa prevladava probleme. Primanjem savjetodavne podrške pojedinci mogu imati uvid u neku situaciju prije nego što se moraju suočiti s njom te tako dobivaju prednost naspram drugih jer imaju vremena da se pripreme. Studenti koji dobivaju savjete od svojih starijih kolega mogu se lakše pripremiti npr. za neki ispit jer su ranije čuli kako taj ispit izgleda, što se od njih očekuje, na koje dijelove gradiva trebaju staviti veći fokus, kakvo ponašanje treba izbjegavati i sl. Uz sve te oblike podrške koje primaju, ti pojedinci imaju predispozicije

za bolji uspjeh na fakultetu. Uživanjem veće mrežne podrške pojedinac se osjeća kao pripadnik skupine s kojom provodi vrijeme. Prihvaćenost u grupi vršnjaka omogućuje zadovoljenje potrebe za pripadanjem, a prijateljstvo potrebe za bliskošću i intimnošću (Klarin, 2006., prema Kreteš i Medved, 2011.). Veći osjećaj pripadanja i zajedništva doprinosi manjem osjećaju usamljenosti a većem osjećaju zadovoljstva samim sobom i okolinom. Veća socijalna podrška doprinosi većem samopouzdanju, a prema Sappingtonu (1989., prema Kozjak, 2005.) osobe s većim samopouzdanjem su zadovoljnije poslom, školom i osobnim životom, uvjerenije su da će njihovi napori dovesti do uspjeha, češće planiraju, sudjeluju u raspravama, surađuju s drugima, kompetentniji su u onome što rade, spremniji su suprotstaviti se drugima, lakše podnose kritiku, manje su skloni konformirati se pritisku većine, spremniji su izraziti svoje mišljenje i procjenjuju se sretnijima i zadovoljnijima od većine. Prema tome se može postaviti pretpostavka da su osobe s kvalitetnijim socijalnim vezama zadovoljniji fakultetom koji studiraju, zadovoljniji odnosima sa studentima i profesorima, te se osjećaju kompetentnijima u svojoj budućoj struci.

Kompetencije se odnose na dokazanu sposobnost pojedinca da razumije izvrši određene zadatke i to adekvatno i efikasno u skladu s očekivanjima koje od njega imamo kao stručnjaka kvalificiranog upravo za neko područje (Kaslow, 2004., prema Branica et al., 2006.). 2001. Godine Ministarstvo obrazovanja SAD-a kompetentnost je definiralo kao kombinaciju vještina, sposobnosti i znanja potrebnih za obavljanje specifičnih zadataka. Žižak (1997., prema Branica et al., 2006.) smatra da profesionalna kompetentnost obuhvaća prostor koji predstavlja temeljne elemente profesionalnog identiteta stručnjaka pomažućih profesija. Za njega su generalni elementi profesionalnog identiteta profesionalna znanja, profesionalne vještine, osobni potencijali, talenti odnosno karakteristike ličnosti. Stark i suradnici su 1986. (prema Branica et al., 2006.) godine u svom radu definirali šest konstitutivnih elementa kompetencije: konceptualne kompetentnosti (razumijevanje teorijskih temelja profesije), tehničke kompetentnosti (posjedovanje osnovnih vještina potrebnih da se obavljaju poslovi struke), integrativne kompetentnosti (primjenjivanje teorijskih znanja u praksi), kontekstualne kompetentnosti (razumijevanje širih socijalnih, ekonomskih i kulturnih uvjeta u kojima se odvijaju profesionalne aktivnosti), adaptivne

kompetentnosti (sposobnost da se predvide važne promijene u profesiji i sposobnost da se prilagode tim promjenama) te kompetentnosti u interpersonalnim komunikacijama.

Ne postoji teorijska definicija pojma zadovoljstvo fakultetom, ni definicija zadovoljstvo životom općenito već postoje teorijski koncepti koji opisuju taj pojam. Teorija krajnjih točaka kaže da se zadovoljstvo postiže zadovoljavanjem osnovnih potreba ili ciljeva (Maslowljeva hijerarhija potreba). Wilson (1960. prema Penezić, 2006.) daje teorijski postulat prema kojem zadovoljavanje potreba dovodi do sreće i obrnuto, konstantno nezadovoljavanje dovodi do osjećaja nesretnosti. Dienerova (1984. prema Penezić, 2006.) teorija ugone i bola tvrdi da ljudi genetski posjeduju dispozicije da osjete zadovoljstvo nakon što su zadovoljili neku potrebu zasnovanu na deprivaciji. Prvo postoji deprivacija koja se poništava zadovoljenjem potrebe nakon čega slijedi zadovoljstvo. Prema teoriji aktiviteta osoba će biti zadovoljna ako je uključena u neku zanimljivu aktivnost, zadovoljstvo proizlazi iz postizanja cilja. Pritom pretjerano teške aktivnosti dovode do anksioznosti, a pretjerano lake aktivnosti izazivaju dosadu. Teorija asocijativnosti polazi od mogućnosti postojanja mreže pozitivnih asocijacija i naučene sposobnosti da se stalno reagira na pozitivne načine. Teorija procjene tvrdi da ljudi postižu i održavaju svoju razinu sreće i zadovoljstva na osnovi usporedbe s drugim pojedincima.

Prijašnja istraživanja koja su se bavila zadovoljstvom studenata odabranim fakultetom povezivala su njihovo zadovoljstvo s motivima koji su ih naveli da upišu baš taj fakultet. Zato oni u svojim radovima koriste definicije koje zadovoljstvo povezuju s motivima. Tako Kesić i Previšić (1998.) misle da su interesi za studiji i motivi izbora studija važni su za buduće zadovoljstvo studijem jer je zadovoljstvo studenata veće ako ga crpe iz hedonističkih motiva kao što su zainteresiranost za znanstveno područje i zadovoljstvo odabranom profesijom, nego iz motiva korisnosti, odnosno mogućnosti zaposlenja, dobre zarade i sl. Za Petza (1992. prema Kesić i Previšić, 1998.) motivi predstavljaju pobude koje čovjekovo djelovanje usmjeravaju prema nekom određenom cilju, održavaju to djelovanje i pojačavaju njegov intenzitet. Dvofaktorska teorija motivacije: pobude koje usmjeravaju ponašanje pojedinca prema nekom cilju se mogu diferencirati na dvije različite skupine motivacijskih faktora: na interne (hedonističke) i

na eksterne (motive korisnosti) (Steers i Porter, 1975.; Bahtijarević-Šiber, 1986. Prema Kesić i Previšić, 1998.).

2.2. RANIJA ISTRAŽIVANJA

Tanja Kesić i Jozo Previšić su 1997. godine proveli istraživanje pod nazivom „Motivi upisa i zadovoljstvo nastavnim programom studenata ekonomskih i elektrotehničkih fakulteta u Hrvatskoj“ u kojem su postavili dvije hipoteze. H1: motivi upisa studenata s ekonomskog fakulteta se razlikuju od motiva upisa studenata elektrotehničkih fakulteta; H2: zadovoljstvo studijem studenata elektrotehničkih fakulteta je na višoj razini, jer ga crpe iz hedonističkih motiva. Istraživanje je provedeno na uzorku od 801 studenata ekonomskih fakulteta iz Zagreba, Rijeke i Osijeka i na 297 studenata elektrotehničkih fakulteta iz Zagreba i Splita. Dobiveni rezultati potvrđuju prvu hipotezu. Studenti s elektrotehničkih fakulteta imaju većinom hedonističke motive upisa dok studenti ekonomskih fakulteta imaju motive korisnosti za odabir baš tog fakulteta. Druga hipoteza je odbačena iako je u jednom segmentu potvrđena statistički značajna razlika. Zaključak je glasio, bez obzira na motive koje su studenti imali prilikom odabira fakulteta, motivi nisu povezani sa zadovoljstvom studija.

Slično istraživanje su napravile Jukić i Reić Ercegovac 2008. godine pod nazivom „Zadovoljstvo studijem i motivi upisa na studij“ koje je provedeno na 230 studentica predškolskog i učiteljskog studija Filozofskog fakulteta u Splitu. Ispitanicama je dan upitnik od 10 tvrdnji koje se odnose na dva oblika zadovoljstva studijem: zadovoljstvo programom i zadovoljstvo nastavnicima. Studentice obaju studentskih grupa izrazile su veće zadovoljstvo programom studija, dok postoji značajna razlika u zadovoljstvu nastavnicima s obzirom na godinu studija (studenti viših godina su manje zadovoljni). Studenti koji su upisali fakultet iz intrinzičnih razloga su više zadovoljni fakultetom od onih koji su ga upisali iz jednostavnih razloga.

Autori Branica, Hujčić i Ricijaš 2007. godine proveli su istraživanje pod nazivom „Zadovoljstvo studijem i samoprocjena kompetentnosti studenata nekih pomagačkih profesija“ koje je rađeno na uzorku od 227 studenta četvrtih godina (dvije generacije) a od toga 88 studenata psihologije, 80 studenata socijalnog rada i 59 studenata socijalne pedagogije. Prikupljeni su podaci o zadovoljstvu studenata općim i specifičnim

znanjima i vještinama stečenima na fakultetu te o samoprocjeni kompetentnosti s obzirom na rad u praksi. 72% studenata se izjasnilo zadovoljnim te nije utvrđena značajna razlika s obzirom na studentsku grupu. Izvori zadovoljstva studenata su dobar program studija, zanimljivost sadržaja, pokrivenost brojnim sadržajima, dobar odnos (nekih) profesora i studenata te stručnost i zanimljivost predavača. Ne postoji značajna razlika između studentskih grupa ni u pitanju samoprocjene kompetentnosti no oni studenti koji imaju praktičnog iskustva u struci se osjećaju kompetentnijima u odnosu na studente koji to iskustvo još nemaju.

Horvat, Mandić i Vranešević u svom istraživanju činitelja zadovoljstva studenata imali su pristup u kojem su fakultete gledali kao poslovna poduzeća a studente kao njihove klijente te tako mjerili koji element ima najveći utjecaj na njihovo zadovoljstvo. Odgovori studenata su rangirani u tablice a rezultati su sljedeći: studentima je za zadovoljstvo najviše bitna kvaliteta nastavnog osoblja, zatim organizacija studija, dostupnost nastavnog osoblja, okruženje (dvorana, knjižnice itd.) i na kraju kvaliteta rada nenastavnog osoblja (djelatnici referade, knjižnice, tajnice itd.). Ono što je također zanimljiv rezultat istraživanja jest da studenti svoja očekivanja od fakulteta najviše baziraju na onome što su čuli od starijih kolega.

Bezinović i Roviš su 2011. godine istraživali vezanost srednjoškolaca uz školu na uzorku od 324 učenika trogodišnjih strukovnih škola, 1066 učenika četverogodišnjih strukovnih škola i 537 učenika gimnazije; sve iz Primorsko-goranske županije. Učenici s boljim školskim uspjehom iskazuju statistički značajno veću emocionalnu privrženost školi. Ne postoji razlika u privrženosti školi s obzirom na dob ali stariji učenici pokazuju manju predanost školskim obvezama. Također ne postoji razlika ni u privrženosti školi ni u izvršavanju obveza s obzirom na spol.

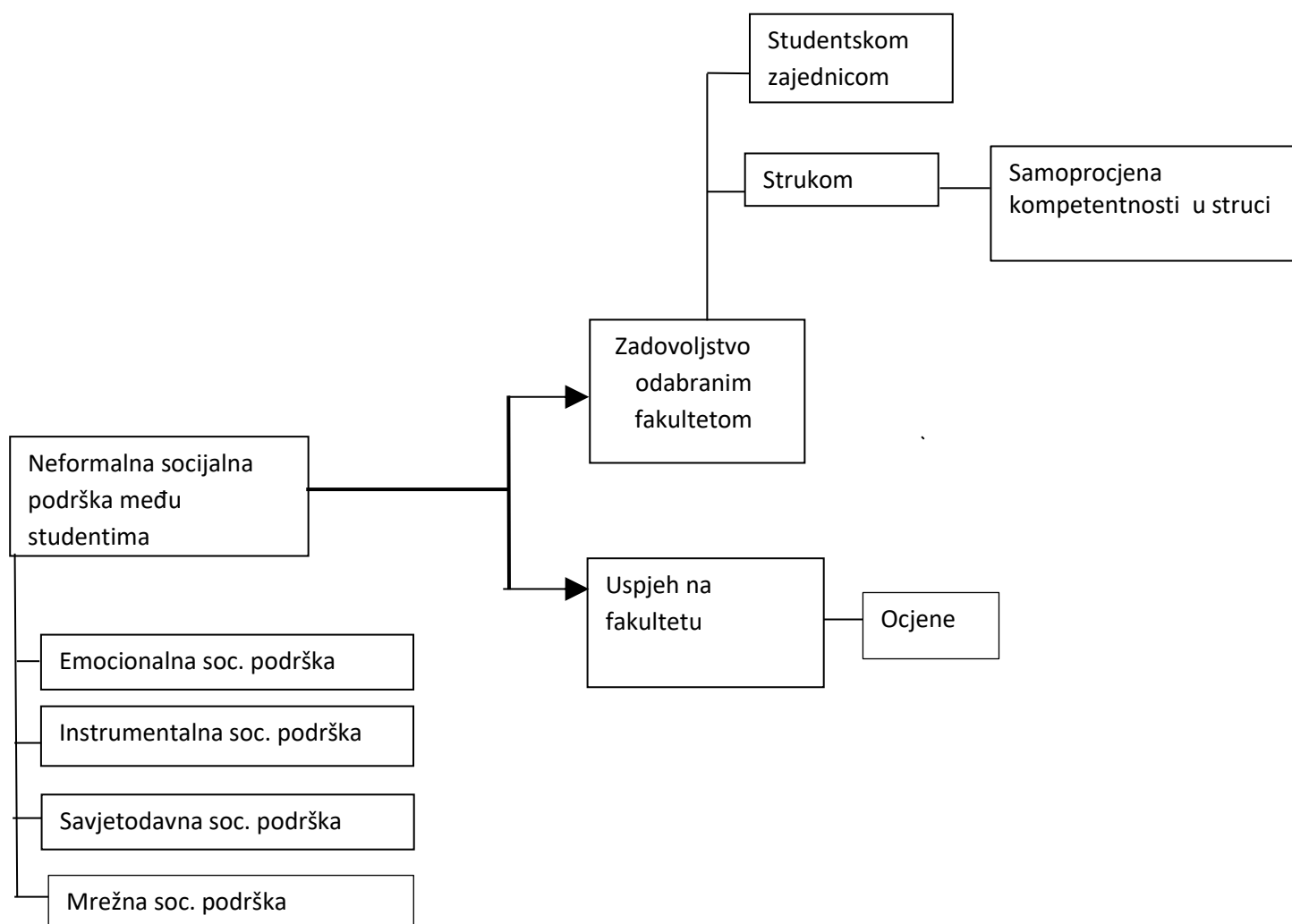
O važnosti socijalne podrške prilikom studiranja govori rad Kukić i suradnica (2007.) koje proučavaju akademska, socijalna i emocionalna prilagodba na studij s obzirom na spol, godinu studija i promjenu mjesta boravka te dolaze do zaključka da studenti koji mijenjaju mjesto boravka, više nemaju toliko jaku socijalnu podršku od obitelji, češće odustaju od fakulteta jer se teže prilagođavaju. Oni koji su promijenili mjesto boravka a ostali su studirati na višim godinama studija imaju veću podršku od drugih studenata jer tako kompenziraju manjak podrške od obitelji. Postoje razlike u

prilagodbi s obzirom na spol, djevojke su se pokazale akademski i socijalno bolje prilagođene ali je njihova emocionalna prilagodba bila slabija u odnosu na mladiće. Studenti koji su se preselili su bili bolje akademski prilagođeni. Studenti koji se nisu preselili nisu pokazali razliku u socijalnoj prilagođenosti s obzirom na godinu studija.

Mira Klarin (1998.) u svom radu „Utjecaj podučavanja u malim kooperativnim skupinama na usvajanje znanja i zadovoljstvo studenata“ daje još jedan argument koji govori o važnosti socijalne podrške. U malim studentskim skupinama dolazi do veće povezanosti i opuštenosti atmosfere u kojoj studenti usvajaju više znanja u manje vremena te se osjećaju zadovoljniji radom u takvim skupinama nego u klasičnoj nastavi. To potvrđuje njezin spomenuti rad u kojem je, osim ovakve male skupine studenata, bila i kontrolna skupina koja je učila isto gradivo samo na način kako se uči na tradicionalnoj nastavi. Kasnije su obje skupine dobile test koji je procjenjivao njihovo stečeno znanje na nastavi i upitnik koji je procjenjivao zadovoljstvo tipom nastave.

Utjecajem kooperativnog učenja se bavila i Vesna Buljubašić Kuzmanović (2009.) u svom istraživanju provedenom na uzorku od 147 učenika jedne osječke osnovne škole (3 šesta i 3 osma razreda). Njezini rezultati pokazuju da kooperativno učenje potiče zajedništvo, veću interakciju i bolju komunikaciju. Posljedice toga su prihvaćanje obveza od strane učenika i opuštenost i prevladavanje straha od neuspjeha i negativne evaluacije.

Konceptualno-operacionalna shema

3. HIPOTETSKI OKVIR

3.1. OSNOVNE HIPOTEZE

- a) Postoji statistički značajna razlika u rezultatima koje studenti postižu na fakultetu s obzirom na količinu socijalne podrške koju primaju od kolega.
- b) Studenti koji primaju veću količinu socijalne podrške od drugih studenata osjećaju veće zadovoljstvo odabranim fakultetom.

3.2. IZVEDENE HIPOTEZE

- 1. Studenti s boljom kvalitetom socijalnih veza s kolegama su zadovoljniji studentskom zajednicom općenito.
- 2. Postoji pozitivna povezanost između zadovoljstva studenata odabranim fakultetom i njihovog osjećaja pripadanja studentskoj zajednici.
- 3. Studenti s boljom kvalitetom socijalnih veza s drugim studentima sebe procjenjuju kompetentnijima u struci.
- 4. Ne postoji statistički značajna razlika u količini socijalne podrške koju pojedinac prima od kolega s obzirom na spol.
- 5. Ne postoji statistički značajna razlika u količini socijalne podrške koju pojedinac prima od kolega s obzirom na fakultet na kojem studira.
- 6. Postoji statistički značajna razlika u količini socijalne podrške koju pojedinac prima od kolega s obzirom na veličinu mjesta njegovog rođenja.

4. METODOLOGIJA

4.1. Uzorak

Istraživanje će biti provedeno na prigodnom uzorku dobivenom odazivom studenata koji su članovi studentskih grupa na društvenoj mreži Facebook, a odnose se na studente fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i studentskih domova smještenih u Gradu Zagrebu. Anketnom upitniku će moći pristupiti studenti svih godina koji imaju status redovitih ili izvanrednih studenata.

4.2. Mjerni instrumenti

Za potrebe ovog istraživanja konstruirana su 2 instrumenta. Prvi instrument je konstruiran za mjerenje kvalitete socijalnih veza među studentima. Ljestvica je aditivna, a mogući odgovori su “da” (ako ispitanik/ica smatra da se tvrdnja odnosi na njega/nju osobno) i “ne” (ako ispitanik/ica smatra da se navedena tvrdnja ne odnosi na njega/nju). Drugi instrument namijenjen je mjerenju zadovoljstva studenata odabranim fakultetom. Ljestvica je također aditivna, te su ponuđeni odgovori, isto kao i u prvom instrumentu, “da” i “ne”. Uz navedena dva instrumenta, istraživanje će mjeriti postignuti uspjeh studenata na fakultetu pitanjima otvorenog tipa te osnovne sociodemografske karakteristike gdje će neka pitanja imati ponuđene odgovore u svrhu lakše standardizacije odgovora.

4.3. Postupak istraživanja

U istraživanju podaci će se prikupiti empirijski, metodom ankete, odnosno primjenom anketnog upitnika. Provedba će se odvijati *online*, putem društvenih mreža gdje će internetska poveznica za anketni upitnik biti postavljena u društvene grupe čiji su članovi studenti uz objašnjenje kako se radi o anketi čije ispunjavanje je anonimno za potrebe izrade diplomskog rada, dok će se dodatne informacije nalaziti u samoj potki u anketi.

5. OPERACIONALIZACIJA

5.1. KVALITETA SOCIJALNIH VEZA

5.1.1. Operacionalne definicije

Kvaliteta socijalnih veza se operacionalizira putem percipiranja ispitanika o neformalnoj socijalnoj podršci koju dobivaju od ljudi s kojima održavaju socijalni kontakt. U ovom istraživanju socijalnu podršku smo podijelili na emocionalnu, savjetodavnu, instrumentalnu i mrežnu podršku. Ispitanicima će biti postavljene tvrdnje a oni će iskazati u kojoj mjeri se tvrdnja odnosi na njih.

5.1.2. Indikatorski sklop

a) Emocionalna podrška mjerit će se kroz pitanja koja procjenjuju mogu li ispitanici razgovarati o intimnim problemima s kolegama/kolegicama te osjećaju li se ugodno u njihovom društvu:

1. S kolegama/icama s fakulteta najčešće razgovaram o fakultetu, profesorima i gradivu s kolegija.
3. S kolegama/icama često razgovaram o emocionalnim problemima.
4. Osjećam da s kolegama/icama s fakulteta mogu razgovarati gotovo o svemu.
5. Kad osjetim nervozu prije ispita, razgovor s kolegama/icama me najčešće smiri.
10. Prije ispita kolege/ice me uvijek ohrabruju pa se osjećam samopouzdanije.
16. Najveću emocionalnu podršku za studiranje dobivam od prijatelja koje poznajem izvan krugova studija.
18. Kolege/ice sa studija mi se povjeravaju o svojim privatnim problemima.
21. Kolege/ice me ohrabruju da sudjelujem na konferencijama, studentskim praksama, volontiram u studentskim udrugama.

b) Savjetodavnu podršku mjerit ćemo pitanjima o tome da li studenti, kada se nađu u problematičnoj situaciji, traže savjet od svojih kolega/kolegica:

3. Kad mi treba savjet vezan uz odabir izbornih kolegija, obratim se kolegama/icama koje su već odslušale taj kolegij.
7. Kad imam ozbiljne životne probleme, smatram da se mogu osloniti na savjet svojih kolega/ica.
15. Savjeti kolega/ica vezani uz neke ispite su mi znatno pomogli da dobijem bolju ocjenu.
19. Kolege/ice s fakulteta me često traže savjet.
24. Kad mi treba savjet vezan uz profesora (koji profesor je strog, što očekuje od studenta) obratim se kolegama/icama.

c) Instrumentalna podrška bit će mjerena kroz indikatore praktične pomoći (posuđuju li si studenti međusobno knjige i skripte za ispite te objašnjavaju li jedni drugima gradivo koje nije jasno), odnosno kroz protok informacija ili, u ovom slučaju, određenih dobara:

2. Kad mi treba literatura za ispit, obratim se kolegama/icama.
6. Smatram da od kolega/ica mogu uvijek očekivati sve važne informacije vezane uz studij.
8. Kad moram izostati s fakulteta, mogu računati da će mi kolege/ice pomoći da nadoknadim zaostatak.
9. Kolege/ice mi uvijek spremnu ustupaju knjige i skripte, ako mi to zatreba.
17. Smatram da se u potpunosti mogu osloniti na pomoć svojih studijskih kolega/ica.
20. Rado pomažem kolegama/icama u raznim aspektima studiranja.
21. Imam osjećaj da ne mogu računati na pomoć od svojih kolega/ica.
22. Nastojim biti uspješan na studiju bez ikakve pomoći mojih kolega/ica.

d) Mrežnom podrškom mjerit će se stupanjem u kojem se studenti osjećaju kao dio studentske zajednice (osjećaju li se prihvaćeno kao dio kolektiva):

11. Tijekom druženja s kolegama/icama osjećam da me prihvaćaju.
12. Siguran/a sam da ću se s nekim kolegama/icama družiti i nakon završetka studiranja.
13. Ne zanima me druženje s mojim kolegama/icama.
14. Imam osjećaj da se nisam uklopio u društvo svojih kolega/ica.
23. Na fakultetu teško sklapam prijateljstva.
25. Neke kolege/ice su mi jako bliski prijatelji.

5.2. ZADOVOLJSTVO FAKULTETOM

5.2.1. Operacionalne definicije

Koncept zadovoljstva fakultetom u ovom istraživanju bit će mjereno preko procjene ispitanika o njihovom osjećaju zadovoljstva pojedinim aspektima studiranja na odabranom fakultetu. Od ispitanika će se tražiti da izraze svoje zadovoljstvo fakultetom općenito, zadovoljstvo znanjem koje su stekli studirajući, zadovoljstvo radom profesora, zadovoljstvo studentskom zajednicom (pri čemu se ne misli ni na jednu studentsku udrugu već na studente kao zasebni kolektiv) te zadovoljstvo strukom. Ispitanicima će biti ponuđene tvrdnje, a oni će morati procijeniti u kojem stupnju se one odnose na njih osobno.

5.2.2. Indikatorski sklop

Zadovoljstvo fakultetom će se mjeriti preko sljedećih indikatora:

a) zadovoljstvo radom profesora

2. Smatram da je rad većine profesora/ica na ovom fakultetu kvalitetan i koristan studenticama/studentima.

7. Zahvaljujući odličnim predavanjima profesora na fakultetu, izrazito redovito pohađam nastavu.

b) zadovoljstvo studentskom zajednicom

10. S kolegama/icama sa studija, družim se često i izvan fakulteta.

11. Zadovoljan sam prijateljstvima koja sam ostvario/la na fakultetu.

19. Mislim da će mi poznanstva koja sam ostvario/la na fakultetu pomoći u napredovanju u struci i nakon završetka studija.

c) preporuka budućim studentima da upišu njihov fakultet

3. Preporučio/la bih ovaj studij svima.

d) zadovoljstvo studijem

1. Izrazito sam zadovoljan/a odabranim studijem.
4. Studij koji sam upisao/la je dobar ali bih ja volio/voljela da sam na nekom drugom studiju.
5. Nisam želio/la upisati ovaj studij ali nakon nekog vremena provedenog na njemu studij mi se sve više sviđa.
6. Želio/la sam upisati ovaj studij ali nakon nekog vremena provedenog na njemu studij mi se sve manje sviđa.
8. Izrazito redovito izvršavam obveze na studiju.
9. Razmišljam o promjeni fakulteta.

e) zadovoljstvo znanjem stečenim studiranjem

12. Tijekom studiranja stekao/la puno korisnog znanja i razvio/la korisne vještine.
13. Smatram da ću zbog znanja stečenog na fakultetu brzo naći posao.
14. Smatram da mi studij daje visok stupanj specifičnih znanja i specifičnih kompetencija.
15. Mislim da ću se nakon završetka studija morati dodatno obrazovati kako bih mogao/la naći posao.

f) poznavanje mogućnosti struke

16. Znam kojim specifičnim područjima bih se htio/la baviti unutar svoje struke.
17. Smatram da dobro poznajem mogućnosti zaposlenja u svojoj struci.
18. Znam na kojoj poziciji bih htio/la raditi u svojoj struci.
20. Mislim da ću se morati prekvalificirati kako bih mogao/la naći posao.

6. INSTRUMENTARIJ

1. Samoprocjena socijalne podrške

Slijede tvrdnje koje opisuju određene situacije vezane uz neformalnu socijalnu podršku i osjećaj pripadanja studentskoj zajednici. Procijenite odnose li se niže navedene tvrdnje na <u>Vas osobno</u> .	Da	Ne
1. S kolegama/icama sa studija najčešće razgovaram o temama vezanim uz fakultet (ispitima, profesorima i gradivu s kolegija).	1	2
2. Kad mi treba literatura za ispit, obratim se kolegicama/kolegama.	1	2
3. Kad mi treba savjet vezan uz odabir izbornih kolegija, obratim se kolegicama/kolegama koji su već odslušali taj kolegij.	1	2
4. Osjećam da s kolegama/icama s fakulteta mogu razgovarati gotovo o svemu.	1	2
5. Kad osjetim nervozu prije ispita, razgovor s kolegama/icama me najčešće smiri.	1	2
6. Smatram da od kolega/ica mogu uvijek očekivati sve važne informacije vezane uz studij.	1	2
7. Kad imam ozbiljne životne probleme, smatram da se mogu osloniti na savjet svojih kolega/ica.	1	2
8. Kad moram izostati s fakulteta, mogu računati da će mi kolege/ice pomoći da nadoknadim zaostatak.	1	2
9. Kolege mi uvijek spremno ustupaju knjige i skripte, ako mi to zatreba.	1	2
10. Prije ispita kolege/ice me uvijek ohrabruju pa se osjećam samopouzdanije.	1	2
11. Tijekom druženja s kolegama/icama osjećam da me prihvaćaju.	1	2
12. Siguran/a sam da ću se s nekim kolegama/icama često družiti i nakon završetka studiranja.	1	2
13. Ne zanima me druženje s mojim kolegama/icama.	1	2
14. Imam osjećaj da se nisam dovoljno dobro uklopio u društvo svojih kolega/ica.	1	2
15. Savjeti kolega/ica vezani uz neke ispite su mi znatno pomogli da dobijem bolju ocjenu.	1	2
16. Najveću emocionalnu potporu za studiranje dobivam od prijatelja koje poznajem izvan krugova studija.	1	2
17. Smatram da se u potpunosti mogu osloniti na pomoć svojih studijskih kolega/ica.	1	2

18. Kolege/ice sa studija mi se povjeravaju o svojim privatnim problemima.	1	2
19. Kolege/ice sa studija me često traže savjet.	1	2
20. Rado pomažem kolegama/icama u raznim aspektima studiranja.	1	2
21. Kolege/ice me ohrabruju da sudjelujem na konferencijama, studentskim praksama, volontiram u studentskim udrugama.	1	2
22. Nastojim biti uspješan/a na studiju bez ikakve pomoći mojih kolega/ica.	1	2
23. Na fakultetu teško sklapam prijateljstva.	1	2
24. Kad mi treba savjet vezan uz profesora (koji profesor je strog, što očekuje od studenta) obratim se kolegama/icama.	1	2
25. Neke kolege/ice su mi jako bliski prijatelji.	1	2

2. Zadovoljstvo odabranim fakultetom

<p>Slijede tvrdnje o procijeni vlastitog zadovoljstva fakultetom, studijem na fakultetu, profesorima i drugim studentima. Pojam “fakultet” odnosi se na visokoškolsku obrazovnu ustanovu određenog profila, dok se pojam “studij” odnosi na određeni studijski program unutar fakulteta koji student pohađa (npr. studij matematike na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu).</p> <p>Molimo Vas da procijenite u kojoj mjeri se niže navedene tvrdnje odnose na <u>Vas osobno</u>.</p>	Da	Ne
1. Izrazito sam zadovoljan/a odabranim studijem.	1	2
2. Smatram da je rad većine profesora/ica na ovom studiju kvalitetan i koristan studenticama/studentima.	1	2
3. Preporučio/la bih ovaj studij svima.	1	2
4. Studij koji sam upisao/la je dobar ali bih ja volio/voljela da sam na nekom drugom studiju.	1	2
5. Nisam želio/la upisati ovaj studij ali nakon nekog vremena provedenog na njemu studij mi se sve više sviđa.	1	2
6. Želio/la sam upisati ovaj studij ali nakon nekog vremena provedenog na njemu studij mi se sve manje sviđa.	1	2
7. Zahvaljujući odličnim predavanjima profesora na studiju, izrazito redovito	1	2

pohađam nastavu.		
8. Izrazito redovito izvršavam obveze na studiju.	1	2
9. Razmišljam o promjeni fakulteta/studija.	1	2
10. S kolegama/icama sa studija, družim se često i izvan fakulteta.	1	2
11. Zadovoljan sam prijateljstvima koja sam ostvario/la na studiju.	1	2
12. Tijekom studiranja sam stekao/la puno korisnog znanja i razvio/la korisne vještine.	1	2
13. Smatram da ću zahvaljujući znanju stečenom na studiju brzo naći posao.	1	2
14. Smatram da mi studij daje visok stupanj znanja i specifičnih kompetencija.	1	2
15. Mislim da ću se nakon završetka studija morati dodatno obrazovati kako bih mogao/la naći posao.	1	2
16. Znam kojim specifičnim područjima bih se htio/la baviti unutar svoje struke.	1	2
17. Smatram da dobro poznajem mogućnosti zaposlenja u svojoj struci.	1	2
18. Znam na kojem konkretnom radnom mjestu bih htio/la raditi u svojoj struci.	1	2
19. Mislim da će mi poznanstva koja sam ostvario/la na fakultetu pomoći u napredovanju u struci i nakon završetka studija.	1	2
20. Mislim da ću se morati prekvalificirati kako bih mogao/la naći posao.	1	2

3. Uspjeh na fakultetu

Koji je prosjek Vaših ocjena? _____

Koja je najčešća ocjena koju imate u indeksu? _____

Koliko ste ukupno puta morali ponovo izaći na neki ispit? _____

Koliko ste puta odbili pozitivnu ocjenu? _____

4. Opće sociodemografske karakteristike

1. Spol: 1. Ž;

2. M

2. Godina rođenja?

3. Veličina mjesta u kojem ste rođeni:

1. Selo ili manji grad (manje od 50 000 stanovnika);
2. Srednje velik grad (od 50 000 do 100 000 stanovnika);
3. Veći grad (više od 100 000 stanovnika);
4. Zagreb;
5. Nisam rođen/a u Hrvatskoj

4. Fakultet na kojem studirate:

1. Agronomski fakultet; Arhitektonski fakultet;
2. Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet;
3. Ekonomski fakultet;
4. Fakultet elektrotehnike i računarstva;
5. Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije;
6. Fakultet organizacije i informatike Varaždin;
7. Fakultet političkih znanosti;
8. Fakultet prometnih znanosti;
9. Fakultet strojarstva i brodogradnje;
10. Farmaceutsko-biokemijski fakultet;
11. Filozofski fakultet;
12. Filozofski fakultet Družbe Isusove / Fakultet filozofije i religijskih znanosti;
13. Geodetski fakultet;
14. Geotehnički fakultet;
15. Građevinski fakultet;
16. Grafički fakultet;
17. Katolički bogoslovni fakultet;
18. Kineziološki fakultet;
19. Medicinski fakultet;
20. Metalurški fakultet;
21. Pravni fakultet;

- 22. Prehrambeno-biotehnološki fakultet;
- 23. Prirodoslovno-matematički fakultet;
- 24. Rudarsko-geološko-naftni fakultet;
- 25. Stomatološki fakultet;
- 26. Šumarski fakultet;
- 27. Tekstilno-tehnološki fakultet;
- 28. Učiteljski fakultet;
- 29. Veterinarski fakultet;
- 30. Ne studiram na Sveučilištu u Zagrebu

- 5. Smjer fakulteta koji ste upisali?
- 6. Godina upisa fakulteta?
- 7. Očekivana godina završetka studiranja?
- 8. Jeste li prije studirali na nekom drugom fakultetu?
- 9. Trenutna razina obrazovanja: 1. SSS;
 - 2. VŠS;
 - 3. VSS

7. PODACI ISTRAŽIVANJA

7.1. Uzorak i sociodemografske karakteristike ispitanika

Ovaj rad svojim centralnim dijelom želi ispitati povezanost koncepata kvalitete socijalnih veza studenata sa svojim kolegama (mjereći samoprocijenjenu količinu neformalne socijalne podrške koju studenti primaju od svojih kolega) s konceptom zadovoljstva fakultetom (što u ovom radu uključuje i zadovoljstvo studentskom zajednicom, profesorima i strukom) te povezanost s uspješnošću na fakultetu. Zbog prve hipoteze, prije provođenja istraživanja napravljene su dvije skale – skala kvalitete socijalnih veza i skala zadovoljstva fakultetom.

Samo istraživanje provedeno je u srpnju 2017. godine na uzorku populacije studenata Sveučilišta u Zagrebu, a podaci su obrađeni u SPSS statističkom programu. Broj ispitanika iznosi 283, od čega je 241 žena, te 42 muškaraca¹ (Tablica 1.).

Tablica 1. Spol ispitanika

Spol	Frekvencija	Postotak
M	42	14,8
Ž	241	85,2
Total	283	100,0

Kako bi ispitali neke sociodemografske karakteristike ispitanika, postavili smo im pitanja vezana uz njihov spol, veličinu mjesta rođenja i godinu rođenja. Kako se radi o isključivo studentskoj populaciji Grada Zagreba, ispitali smo ih i za naš rad bitne odrednice, primjerice fakultet na kojem studiraju. Popis fakulteta je preuzet sa službene Internet stranice Sveučilišta u Zagrebu. Dobiveni su sljedeći rezultati: najveći broj ispitanika studira na Filozofskom fakultetu, dok sljedeći najveći postotak odlazi na

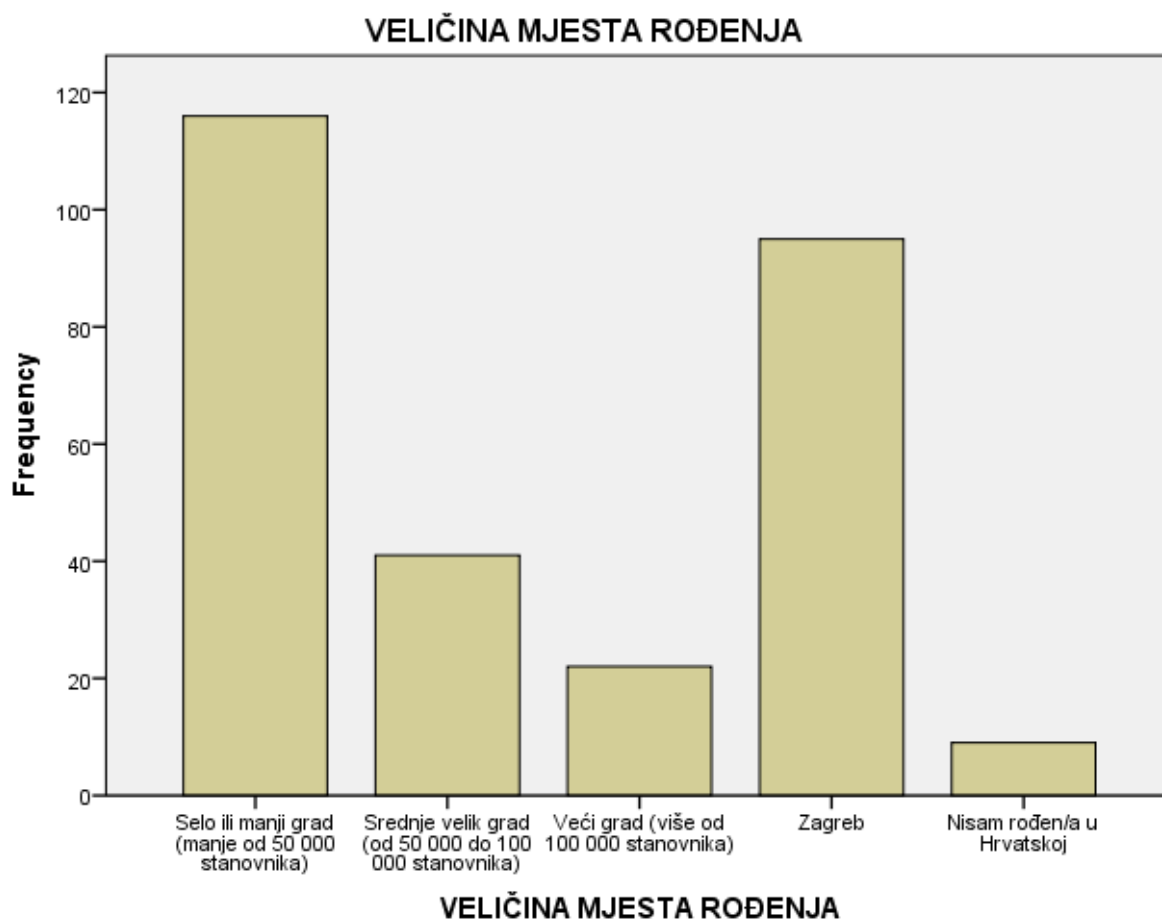
¹ Vidljiva je velika razlika u broju ispitanika s obzirom na njihov spol što je neobično jer tako velika razlika nije bila očekivana. Nekoliko je mogućih razloga za tu razliku. Jedno od obrazloženja jest da su žene općenito sklonije ispunjavati anketne upitnike postavljene na stranicama društvene mreže *Facebook*, odnosno na mrežnim stranicama studentskih domova. Drugo jest to da su ispitanice iskazale solidarnost jer prema statistikama više žena studira na fakultetima poput Filozofskog fakulteta, Hrvatskih studija i sličnih fakulteta na kojima se u sklopu studentskih obaveza moraju provoditi istraživanja (psihološka, sociološka, istraživanja tržišta) pa se zbog očekivanog odaziva odlučuju na ispitivanje studentske populacije upravo putem društvenih mreža. Najveći broj ispitanika dolazi s Filozofskog fakulteta, a drugi najveći udio odnosi odgovor „Ne studiram na Sveučilištu u Zagrebu“ tako da ne možemo sa sigurnošću govoriti o kojem fakultetu ili višoj školi se radi, no kako je popis fakulteta u sustavu Sveučilišta u Zagrebu preuzet sa službene Internet stranice Sveučilišta, na njemu se ne nalaze Hrvatski Studiji, što možda ide u prilog ovoj tezi o solidarnosti. Treći mogući razlog jest da sama tematika istraživanja kvalitete socijalnih veza iz nekog razloga u većoj mjeri privlači žene.

odgovor „Ne studiram na Sveučilištu u Zagrebu“, pretpostavljamo da ispitanici studiraju u Zagrebu ili okolici, ali na fakultetima i visokim učilištima koji nisu u sustavu Sveučilišta u Zagrebu. Po udjelu u uzorku slijede studenti Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, Pravnog fakulteta, Učiteljskog i Medicinskog fakulteta (Tablica 2.)².

Fakulteti	Frekvencija	Postotak
Agronomski fakultet	5	1,8
Arhitektonski fakultet	2	0,7
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet	3	1,1
Ekonomski fakultet	14	4,9
Fakultet elektrotehnike i računarstva	6	2,1
Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije	2	0,7
Fakultet organizacije i informatike Varaždin	3	1,1
Fakultet političkih znanosti	6	2,1
Fakultet prometnih znanosti	1	0,4
Fakultet strojarstva i brodogradnje	3	1,1
Farmaceutsko-biokemijski fakultet	7	2,5
Filozofski fakultet	74	26,1
Filozofski fakultet Družbe Isusove / Fakultet filozofije i religijskih znanosti	1	0,4
Geodetski fakultet	2	0,7
Građevinski fakultet	3	1,1
Grafički fakultet	3	1,1
Katolički bogoslovni fakultet	3	1,1
Kineziološki fakultet	1	0,4
Medicinski fakultet	15	5,3
Pravni fakultet	16	5,7
Prehrambeno-biotehnološki fakultet	6	2,1
Prirodoslovno-matematički fakultet	31	11
Stomatološki fakultet	2	0,7
Šumarski fakultet	1	0,4
Tekstilno-tehnološki fakultet	2	0,7
Učiteljski fakultet	16	5,7
Veterinarski fakultet	4	1,4
Ne studiram na Sveučilištu u Zagrebu	51	18,0
Total	283	100,0

Najveći broj ispitanika/ica (41%) dolazi iz mjesta manjeg od 50 000 stanovnika, 33% rođeno je u Zagrebu, 14,5% je iz srednje velikog grada (između 50 000 i 100 000 ispitanika), 7% dolazi iz grada koji ima više od 100 000 ispitanika, a oko 3% je rođeno izvan Hrvatske (Slika 1.).

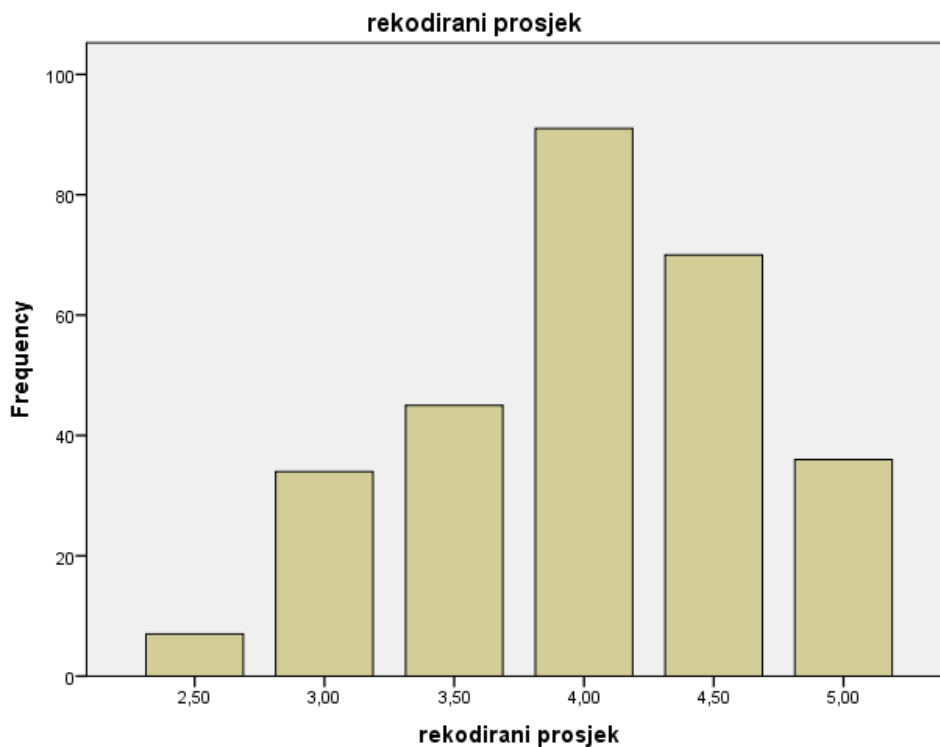
² S obzirom da se radi u prigodnom uzorku, poduzorci po fakultetima su uvelike različiti te su određeni fakulteti podzastupljeni (neki fakulteti su zastupljeni sa samo jednim studentom/icom) zbog čega nije primjereno raditi planirane testove statističke analize kao što su analize varijance i testiranje povezanosti fakulteta i dviju kreiranih skala. Smatramo da bi se ubuduće kod sličnih istraživanja trebao koristiti drugi tip uzorkovanja.

Slika 1. Veličina mjesta rođenja

7.2. Prosjek ocjena ispitanika

Instrumentarij je uključivao i pitanje o trenutnom prosjeku ocjena ispitanika na fakultetu kako bismo mogli analizirati povezanost uspješnosti na fakultetu (za što smo kao indikator uzeli prosjek ocjena) i bodovni rang na dvije kreirane skale. Dobili smo sljedeće rezultate: uglavnom se radi o vrlo dobrim studentima (njih 32% ima prosjek ocjena oko 4,0 i 16% oko 3,5), te odličašima (oko 25% ima prosjek ocjena oko 4,5 i oko 13% oko 5,0) i studentima s dobrim prosjekom (oko 13%) (Slika 2.).

Slika 2. Frekvencija prosjeka ocjena

8. REZULTATI ANALIZE

U ovom dijelu rada izložit ćemo rezultate istraživanja, na deskriptivnoj i interpretativnoj razini, te navesti sve korištene mjerne instrumente na kojima smo pomoću statističkih analiza testirali ranije navedene hipoteze izvedene iz teorijskih postavki.

8.1. Skala neformalne socijalne podrške

Za potrebe ovog rada konstruirana je skala neformalne socijalne podrške s pripadajućim domenama: emocionalna socijalna podrška, savjetodavna socijalna podrška, instrumentalna socijalna podrška i mrežna socijalna podrška. Ispitanicima su bile ponuđene tvrdnje koje su se odnosile na njihovu samoprocjenu uz ponuđene odgovore „da“ i „ne“ kako bi iskazali odnosi li se ili ne odnosi određenja tvrdnja na njih osobno. Ponuđeni odgovori u podatkovnom setu su kodirani tako da odgovor „da“ nosi dva boda, dok odgovor „ne“ nosi jedan bod, te su tvrdnje koje su negativno usmjerene kodirane suprotno, odnosno, odgovor „da“ nosi jedan bod, a odgovor „ne“ dva. Početna verzija tog instrumenta sadrži dvadesetpet tvrdnji koje čine ljestvicu u kojoj više bodova

ostvareno na ljestvici označava da osoba procjenjuje da dobiva veći stupanj socijalne podrške od osobe koja je ostvarila manji broj bodova.

Kako bismo lakše analizirali 25 varijabli koje čine cijeli instrument, napravili smo redukciju pomoću faktorske analize (*initial solution*) čime smo dobili osam faktora.

Uvidjeli smo da varijabla 21. (Kolege/ice me ohrabruju da sudjelujem na konferencijama, studentskim praksama, volontiram u studentskim udrugama) ima najmanji komunalitet, u odnosu na sve ostale varijable, u iznosu ,396, te smatramo da ju ispitanici/ice prepoznaju kao varijablu iz nekog drugog seta koji postiže nisku korelaciju s našim setom varijabli. Napravili smo faktorsku analizu (*varimax rotacija*) bez navedene varijable. Gledajući tablicu komunaliteta vidimo da varijabla 3. (Kad mi treba savjet vezan uz odabir kolegija, obratim se kolegama/icama koji su već odslušali taj kolegij) ostvaruje najveći komunalitet na zadnjem faktoru, dok ima nizak komunalitet na ostalim faktorima zbog čega smatramo da se nalazi o faktoru specifičnosti, odnosno taj faktor čini jedino varijanca/saturacija te varijable. Uklanjanjem te varijable iz faktorske analize dobivamo 7 faktora, a slično se kao i 3. varijabla, smatramo da varijabla 1. (S kolegama/icama sa studija najčešće razgovaram o temama vezanim uz fakultet (ispitima, profesorima i gradivu s kolegija)) te ju uklanjamo iz daljnje faktorske analize čime dobivamo 6 faktora. Isti postupak radimo i s varijablom 22. (Nastojim biti uspješan/a na studiju bez ikakve pomoći mojih kolega/ica) čime dobivamo 5 faktora, kojih smo potom analizirali novom faktorskom analizom (*oblmin rotacija*).

Zbog sličnih formulacija čestica 5. (Kad osjetim nervozu prije ispita, razgovor s kolegama/icama me najčešće smiri) i 10. (Prije ispita kolege/ice me uvijek ohrabruju pa se osjećam samopouzdanije) te čestica 17. (Smatram da se u potpunosti mogu osloniti na pomoć svojih studijskih kolega/ica) i 6 (Smatram da od kolega/ica mogu uvijek očekivati sve važne informacije vezane uz studij) odlučili smo iz instrumenta izbaciti čestice 10. i 6. koje su imale niži komunalitet nego druge dvije varijable, te su svojim varijancama podjednako saturirale s nekoliko faktora. Smatramo da su ispitanici ovako formulirane čestice prepoznavali kao slične te bi te čestice, ako bi ostale u instrumentu, umjetno povećavale koeficijent pouzdanosti i količinu protumačene varijance. Iz instrumentarija smo također izbacili varijablu 16. (Najveću emocionalnu potporu za studij dobivam od prijatelja koje poznajem izvan krugova fakulteta) jer je ostvarivala

najmanji komunalitet od preostalih varijabli, a kod nje također prepoznamo formulaciju koju su ispitanici mogli na različite načine tumačiti: sadržajem je čestica negativno usmjerena kako bi ispitanici mogli razdijeliti prijatelje sa studija i prijatelje izvan krugova fakulteta, no ne spominje se obitelj koja je u literaturi prepoznata kao primarni izvor emocionalne podrške, što je moglo zbuniti određen broj ispitanika. Nakon toga iz instrumenta je izbačena i varijabla 18. (Kolege/ice sa studija mi se povjeravaju o svojim privatnim problemima) jer je podjednako saturirala s prvim i četvrtim faktorom, što bi otežalo tumačenje i interpretaciju instrumenta.

Izbacivanjem navedenih varijabli dobili smo 4 faktora koja se prema sadržaju mogu interpretirati kao četiri teorijske domene koje čine instrument čime smo dobili skalu od 16 čestica s koeficijentom pouzdanosti (*Cronbachov α*) od ,519. te ta skala, tj. četiri dobivena faktora tumače oko 55% ukupne varijance.

Prvi faktor koji tumači oko 31% ukupne varijance, oko sebe okuplja čestice koje govore o osjećaju pripadanja studentskoj zajednici i sklopljenim prijateljstvima na fakultetu (mogli bismo ga nazvati faktorom studentskog socijabiliteta). Faktor ima najviše saturacije s česticom 14. (Imam osjećaj da se nisam dovoljno dobro uklopio u društvo svojih kolega/ica), česticom 25. (Neke kolege/ice su mi jako bliski prijatelji), česticom 11. (Tijekom druženja s kolegama/icama osjećam da me prihvaćaju), te sličnim česticama koje govore o druženju i prijateljstvima s kolegama, dok u nešto manjoj mjeri saturira s česticama 19. (Kolege/ice sa studija me često traže savjet) i 20. (Rado pomažem kolegama/icama u raznim aspektima studiranja) Drugi faktor čine samo dvije čestice, no zbog sadržajne smislenosti faktor je zadržan. To su čestice koje govore o instrumentalnoj socijalnoj podršci, čestica 9. (Kolege mi uvijek spremno ustupaju knjige i skripte, ako mi to zatreba) i čestica 8. (Kad moram izostati s fakulteta, mogu računati da će mi kolege/ice pomoći da nadoknadim zaostatak) Treći faktor okuplja dvije varijable koje sadržajem govore o studentskoj pomoći pri pripremanju za ispit, a to su čestica 2. (Kad mi treba literatura za ispit, obratim se kolegicama/kolegama), i čestica 15. (Savjeti kolega/ica vezani uz neke ispite su mi znatno pomogli da dobijem bolju ocjenu). Posljednji, četvrti faktor govori o emocionalnoj socijalnoj podršci i međusobnom povjeravanju o osobnim problemima među studentima. Čine ga četiri čestice: 4. (Osjećam da s kolegama/icama s fakulteta

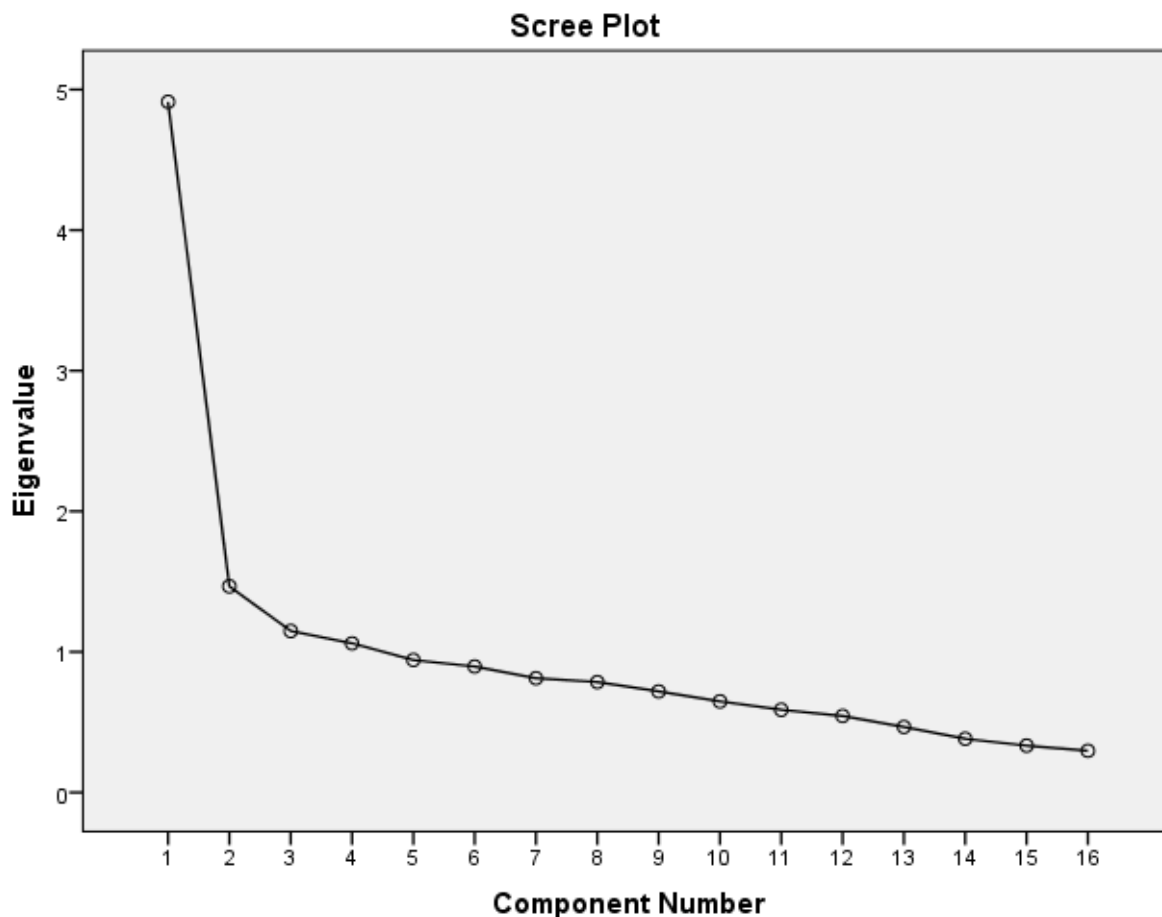
mogu razgovarati gotovo o svemu), 7. (Kad imam ozbiljne životne probleme, smatram da se mogu osloniti na savjet svojih kolega/ica), 17. (Smatram da se u potpunosti mogu osloniti na pomoć svojih studijskih kolega/ica) i čestica 5. (Kad osjetim nervozu prije ispita, razgovor s kolegama/icama me najčešće smiri) koja u najvećoj mjeri saturira s četvrtim faktorom, a s ostala tri ima podjednake saturacije (Tablica 3.). Tijekom operacionalizacije, ta čestica je bila smještena pod domenu emocionalne socijalne podrške, no ovdje se grupirala s česticama koje govore o mrežnoj podršci. To tumačimo time što su ta dva koncepta blisko povezana, što se i potvrdilo u kasnijoj analizi.

Tablica 3. Matrica strukture faktora socijalne podrške

	Komponente			
	1	2	3	4
KVAL14 [Imam osjećaj da se nisam dovoljno dobro uklopio u društvo svojih kolega/ica.]	-,712	-,310	-,111	-,342
KVAL25 [Neke kolege/ice su mi jako bliski prijatelji.]	,707	-,065	-,042	,515
KVAL11 [Tijekom druženja s kolegama/icama osjećam da me prihvaćaju.]	,703	,494	,236	,187
KVAL12 [Siguran/a sam da ću se s nekim kolegama/icama često družiti i nakon završetka studiranja.]	,683	-,015	-,142	,497
KVAL13 [Ne zanima me druženje s mojim kolegama/icama.]	-,633	-,272	,112	-,221
KVAL23 [Na fakultetu teško sklapam prijateljstva.]	-,605	-,314	-,188	-,384
KVAL19 [Kolege/ice sa studija me često traže savjet.]	,572	,012	,052	,279
KVAL20 [Rado pomažem kolegama/icama u raznim aspektima studiranja.]	,402	,220	,376	-,074
KVAL09 [Kolege mi uvijek spremno ustupaju knjige i skripte, ako mi to zatreba.]	,120	,808	,116	,229
KVAL08 [Kad moram izostati s fakulteta, mogu računati da će mi kolege/ice pomoći da nadoknadim zaostatak.]	,358	,759	,082	,274
KVAL02 [Kad mi treba literatura za ispit, obratim se kolegicama/kolegama.]	-,095	-,068	,711	,185
KVAL15 [Savjeti kolega/ica vezani uz neke ispite su mi znatno pomogli da dobijem bolju ocjenu.]	,154	,211	,688	,030
KVAL04 [Osjećam da s kolegama/icama s fakulteta mogu razgovarati gotovo o svemu.]	,491	,243	,003	,790
KVAL07 [Kad imam ozbiljne životne probleme, smatram da se mogu osloniti na savjet svojih kolega/ica.]	,343	,152	,073	,784
KVAL17 [Smatram da se u potpunosti mogu osloniti na pomoć svojih studijskih kolega/ica.]	,365	,306	,152	,672
KVAL05 [Kad osjetim nervozu prije ispita, razgovor s kolegama/icama me najčešće smiri.]	,288	,278	,245	,500

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.

Slika 3. *Scree Plot* šestnaest zadržanih čestica skale percipirane socijalne podrške

Dobiveni faktori dijelom prate teorijske postavke prema kojoj je instrument rađen koja neformalnu socijalnu podršku dijeli na četiri podvrste: emocionalnu, savjetodavnu, instrumentalnu i mrežnu podršku. Međutim, ovaj instrument pokazuje slabe korelacije između navedenih faktora (Tablica br. 4.) zbog čega zaključujemo da ispitanici, iako prepoznaju koncepte koji čine ove četiri teorijske domene, koje jesu povezane, ipak odvajaju koncepte na dva dijela. Prvi zadržani faktor tumači preko 31% ukupne varijance, a zadnji tek prelazi graničnu svojstvenu vrijednost potrebnu za zadržavanje faktora u soluciji. Zaključujemo kako ono što je u teoriji postavljeno kao jedna dimenzija, u stvarnosti se pokazuje kao dvije.

Tablica 4. Korelacija faktora

Komponente	1	2	3	4
1	1,000	,327	,134	,171
2	,327	1,000	,183	,040
3	,134	,183	1,000	-,001
4	,171	,040	-,001	1,000

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.

Da bismo to pobliže proučili, napravili smo faktorsku analizu drugog reda, tj. faktorsku analizu dobivenih faktora pri čemu smo dobili dva faktora (Tablica 5.) gdje prvi faktor tumači oko 38% ukupne varijance, a drugi oko 25%. Prvi faktor drugog reda okuplja faktore 1. (faktor studentskog socijabiliteta), 5. (faktor emocionalne podrške), dok drugi faktor drugog reda okuplja faktore 2. (faktor pomoći u pripremanju ispita) i 3. (faktor instrumentalne podrške). To možemo protumačiti prepoznavanjem dvije glavne domene od strane ispitanika – jedna domena bavi se emocionalnim angažmanom studenata i uključivanjem u studijsku zajednicu, a druga domenu samom instrumentalnom podrškom, koja može i ne mora uključivati emocionalni angažman studenata. Zanimljivo bi bilo istražiti bi li se instrument ovako ponašao kad bi mu bila pridružena peteronomna skala odgovora. U daljnjoj analizi gledat ćemo odnos svake od ovih domena sa sociodemografskim karakteristikama i drugim instrumentima zasebno, što radi boljeg utvrđivanja odnosa, što radi tehničkih ograničenja. Distribucija je gausolika s tendencijom prema višim rezultatima (Slika 4.).

Generalno govoreći, najveći broj ispitanika/ica se slaže s tvrdnjama koje se odnose na pitanja iz domene instrumentalne socijalne podrške, dok se u nešto manjoj mjeri slažu s tvrdnjama koje se odnose na emocionalnu i mrežnu socijalnu podršku. Ispitanici/ice najviše slaganje iskazuju s tvrdnjama 20. (Rado pomažem kolegama/icama u raznim aspektima studiranja) i 9. (Kolege/ice mi uvijek spremno ustupaju knjige/skripte, ako mi to zatreba) koji se odnose na instrumentalnu podršku, a zanimljivo je da do najveće podijeljenosti među ispitanicima dolazi kod tvrdnje 17.

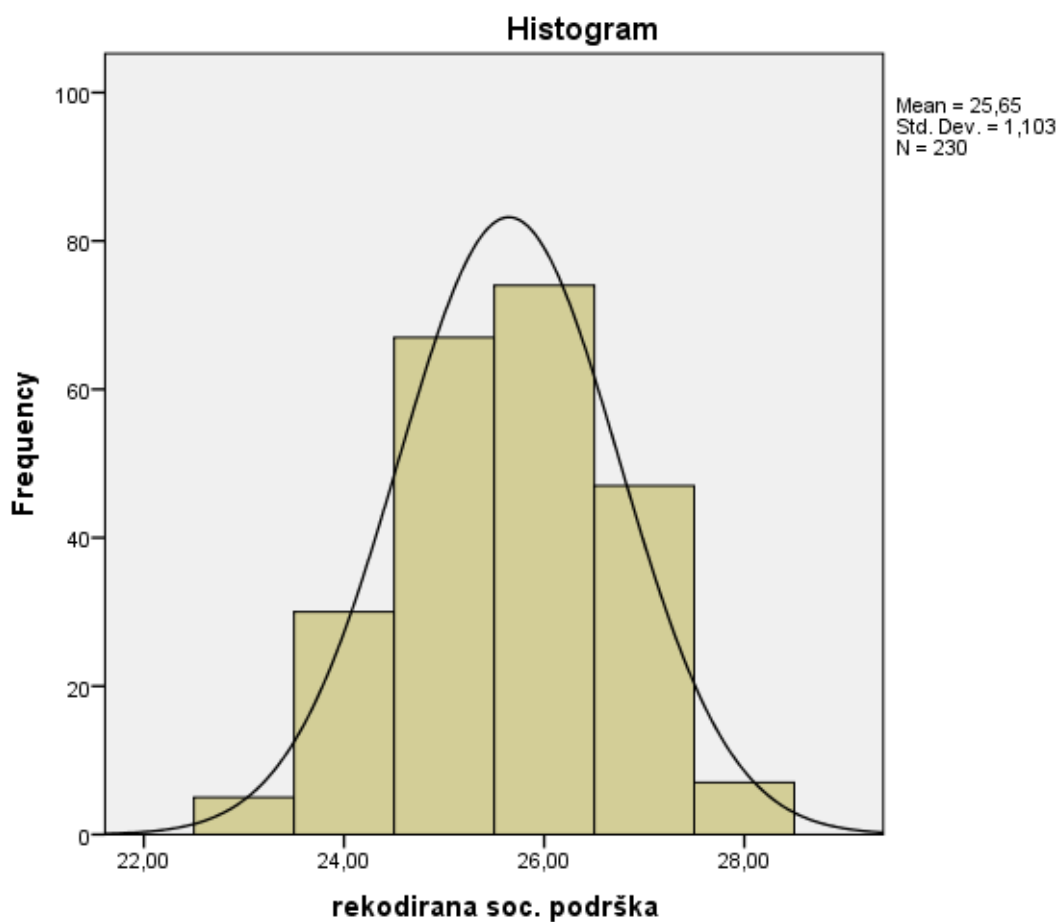
(Smatram da se u potpunosti mogu osloniti na pomoć svojih studijskih kolega/ica) gdje se 130 ispitanika/ica slaže, a 153 se ne slaže.

Tablica 5. Faktorska analiza drugog reda (soc. podrška)

	Komponente	
	1	2
podrška factor 1	,767	-,252
podrška factor 4	,667	-,462
podrška factor 2	,617	,358
podrška factor 3	,356	,788

Extraction Method: Principal Component Analysis.

a. 2 components extracted.

Slika 4. Histogram distribucije skale neformalne socijalne podrške

8.2. Skala zadovoljstva fakultetom

Za potrebe rada konstruirana je i skala zadovoljstva fakultetom s pripadajućim domenama: zadovoljstvo radom profesora, zadovoljstvo studentskom zajednicom,

preporuka fakulteta drugima, zadovoljstvo fakultetom općenito, samoprocjena kompetentnosti u struci. Kao i u prvom instrumentu, ispitanicima su bile ponuđene tvrdnje koje su se odnosile na njihovu samoprocjenu uz ponuđene odgovore „da“ i „ne“. Ponuđeni odgovori u setu podataka ponovno su kodirani tako da odgovor „da“ nosi dva boda, dok odgovor „ne“ nosi jedan bod, te su tvrdnje koje su negativno usmjerene kodirane suprotno, odnosno, odgovor „da“ nosi jedan bod, a odgovor „ne“ dva. Dvadeset čestica tog instrumenta tako čini ljestvicu u kojoj više bodova ostvareno na toj ljestvici označava da je osoba zadovoljnija fakultetom i studijem koji studira od osobe koja je ostvarila manji broj bodova.

Faktorskom analizom (*initial solution*) čestica koje čine skalu zadovoljstva fakultetom u prvoj soluciji dobiveno je 6 faktora koji zajedno tumače oko 60% ukupne varijance. Daljnjom faktorskom analizom (*varimax rotacija*) uvidjeli smo da nekoliko varijabli ima podjednake saturacije s nekoliko (ili gotovo svim zadržanim faktorima). Zbog toga razloga, iz instrumenta smo izbacili varijablu 8. (Izrazito redovito izvršavam obveze na studiju) čime smo u sljedećoj faktorskoj analizi dobili 5 faktora čime zaključujemo da je varijabla 8. činila faktor specifičnosti. Iz istog razloga iz instrumenta je uklonjena i varijabla 5. (Nisam želio/la upisati ovaj studij, ali nakon nekog vremena provedenog na njemu, studij mi se sve više sviđa) čime smo ponovno dobili 5 zadržanih faktora, međutim kako su se izmijenile saturacije ostalih varijabli na svim faktorima, dobili smo jasniju sliku o načinu grupiranja varijabli što će nam pomoći pri interpretaciji sadržaja faktora. Takvim uređivanjem instrumenta, dobili smo skalu od 18 čestica koje faktorskom analizom daju 5 zadržanih faktora koje zajednički tumače oko 60% ukupne varijance. Koeficijent pouzdanosti skale (*Cronbachov α*) iznosi ,425.

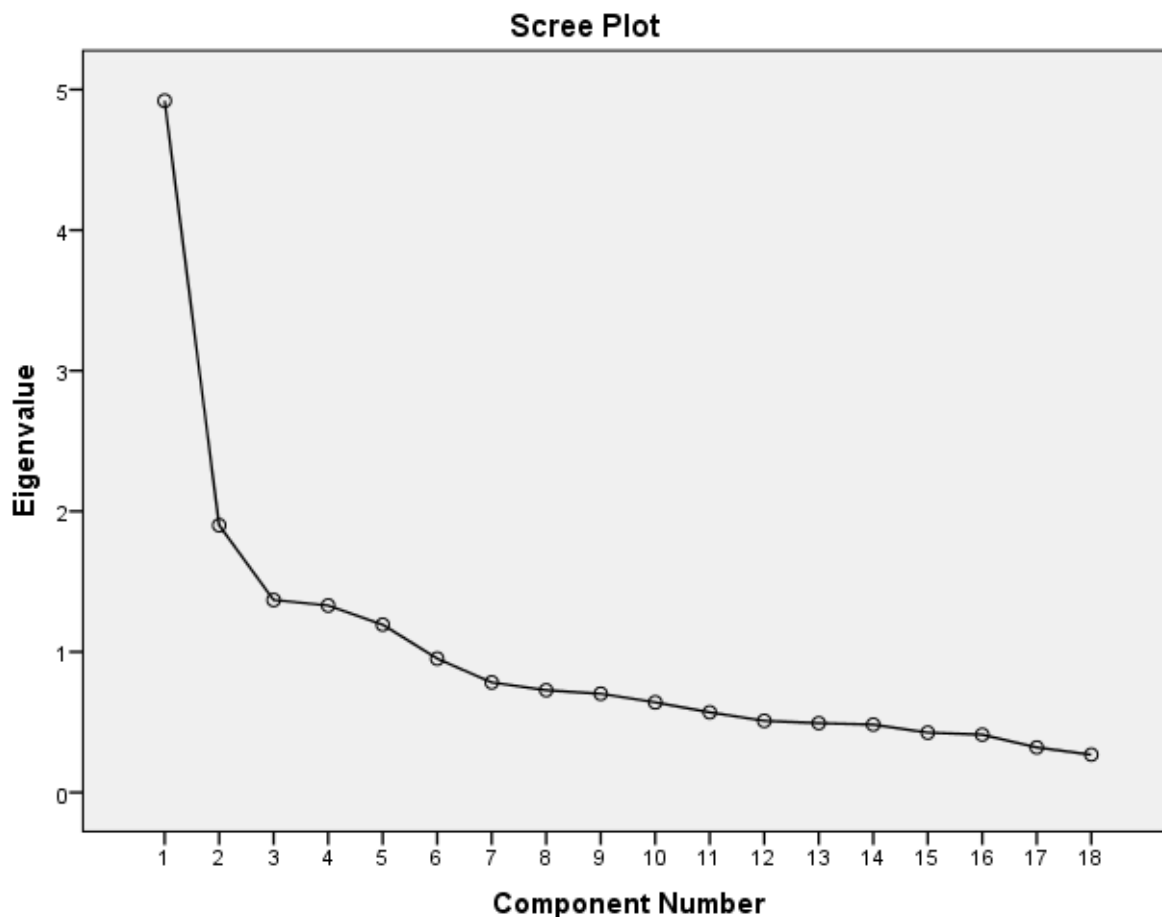
Prvi faktor okuplja varijable koje govore o općenitom zadovoljstvu fakultetom, zadovoljstvu radom profesora na fakultetu i stečenim osobnim kompetencijama zahvaljujući fakultetu. Za njega možemo reći da predstavlja našu intendiranu skalu. Faktor najviše saturira s česticama: 2. (Smatram da je rad većine profesora/ica na ovom studiju kvalitetan i koristan studenticama/studentima), 3. (Preporučio/la bih ovaj studij svima), 7. (Zahvaljujući odličnim predavanjima profesora na fakultetu, izrazito redovito pohađam nastavu), 1. (Izrazito sam zadovoljan/a odabranim studijem), 14. (Smatram da mi studij daje visok stupanj znanja i specifičnih kompetencija), 6. (Želio/la sam upisati

ovaj studij ali nakon nekog vremena provedenog na njemu studij mi se sve manje sviđa) i 12. (Tijekom studiranja sam stekao/la puno korisnog znanja i razvio/la korisne vještine). Čestica 12. u operacionalizaciji je bila svrstana pod domenu samoprocjene kompetentnosti, no sadržajno funkcionira i unutar domene zadovoljstva fakultetom. Čestica u manjoj mjeri saturira i s drugim faktorima koji govore o zadovoljstvu studentskom zajednicom i samoprocjenom kompetentnosti. Drugi faktor u najvećoj mjeri saturira s česticama koje govore o poznavanju struke, a to su: 18. (Znam na kojem konkretnom radnom mjestu bih htio/la raditi u svojoj struci), 16. (Znam kojim specifičnim područjima bih se htio/la baviti unutar svoje struke), 17. (Smatram da dobro poznajem mogućnosti zaposlenja u svojoj struci). Treći faktor okuplja varijable koje govore o zadovoljstvu studentskom zajednicom. Najviše saturira s česticom 11. (Zadovoljan sam prijateljstvima koja sam ostvario/la na fakultetu), potom s česticom 10. (S kolegama/icama sa studija, družim se često i izvan fakulteta), a manje s česticom 19. (Mislim da će mi poznanstva koja sam ostvario/la na fakultetu pomoći u napredovanju u struci i nakon završetka studija), koja saturira i s idućim faktorom u podjednako mjeri. Četvrti okuplja tri čestice koje govore o pripremljenosti ispitanika/ica za posao zahvaljujući fakultetu, a to su čestice: 15. (Mislim da ću se nakon završetka studija morati dodatno obrazovati kako bih mogao/la naći posao), 13. (Smatram da ću zahvaljujući znanju stečenom na fakultetu brzo naći posao) i 20. (Mislim da ću se morati prekvalificirati kako bih mogao/la naći posao). Peti faktor čine dvije čestice koje govore o želji za promjenom studija: 4. (Studij koji sam upisao/la je dobar ali bih ja volio/voljela da sam na nekom drugom studiju) i 9. (Razmišljam o promjeni fakulteta/studija) (Tablica 6.).

Tablica 6. Matrica strukture faktora zadovoljstva fakultetom

	Komponente				
	1	2	3	4	5
ZADOV02 [Smatram da je rad većine profesora/ica na ovom studiju kvalitetan i koristan studenticama/studentima.]	,766	-,055	-,090	-,207	-,156
ZADOV03 [Preporučio/la bih ovaj studij svima.]	,692	,095	-,160	-,277	-,378
ZADOV07 [Zahvaljujući odličnim predavanjima profesora na fakultetu, izrazito redovito pohađam nastavu.]	,680	,086	-,140	-,136	-,114
ZADOV01 [Izrazito sam zadovoljan/a odabranim studijem.]	,661	,181	-,253	-,421	-,585
ZADOV14 [Smatram da mi studij daje visok stupanj znanja i specifičnih kompetencija.]	,650	,095	-,305	-,547	,083
ZADOV06 [Želio/la sam upisati ovaj studij ali nakon nekog	-,621	-,128	,230	,378	,501

vremena provedenog na njemu studij mi se sve manje sviđa.]					
ZADOV12 [Tijekom studiranja sam stekao/la puno korisnog znanja i razvio/la korisne vještine.]	,607	,204	-,424	-,379	,135
ZADOV18 [Znam na kojem konkretnom radnom mjestu bih htio/la raditi u svojoj struci.]	,071	,834	-,117	-,038	-,067
ZADOV16 [Znam kojim specifičnim područjima bih se htio/la baviti unutar svoje struke.]	,098	,816	-,069	-,062	,082
ZADOV17 [Smatram da dobro poznajem mogućnosti zaposlenja u svojoj struci.]	-,028	,693	-,208	-,293	-,052
ZADOV11 [Zadovoljan sam prijateljstvima koja sam ostvario/la na fakultetu.]	,223	,131	-,804	-,112	-,163
ZADOV10 [S kolegama/icama sa studija, družim se često i izvan fakulteta.]	,063	,111	-,799	-,083	-,142
ZADOV19 [Mislim da će mi poznanstva koja sam ostvario/la na fakultetu pomoći u napredovanju u struci i nakon završetka studija.]	,221	,167	-,472	-,424	,033
ZADOV 15 [Mislim da ću se nakon završetka studija morati dodatno obrazovati kako bih mogao/la naći posao.]	-,217	-,089	,087	,772	,134
ZADOV13 [Smatram da ću zahvaljujući znanju stečenom na fakultetu brzo naći posao.]	,380	,106	-,236	-,769	-,170
ZADOV20 [Mislim da ću se morati prekvalificirati kako bih mogao/la naći posao.]	-,178	-,187	,119	,677	,320
ZADOV04 [Studij koji sam upisao/la je dobar ali bih ja volio/voljela da sam na nekom drugom studiju.]	-,298	-,130	,227	,444	,746
ZADOV09 [Razmišljam o promjeni fakulteta/studija.]	-,268	,015	,270	,201	,742
Extraction Method: Principal Component Analysis.					
Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.					

Slika 5. *Scree plot* 18 čestica skale zadovoljstva fakultetom

Kao i u slučaju s prvim instrumentom, napravljena je faktorska analiza drugog reda, odnosno faktorska analiza dobivenih faktora pri čemu smo ponovno dobili dva faktora (Tablica 7.). Prvi faktor drugog reda tumači oko 34% ukupne varijance i oko sebe okuplja faktore 1. (faktor općeg zadovoljstva fakultetom), 5. (faktor želje za promjenom fakulteta) i faktor 4. (faktor pripremljenosti za posao). Drugi faktor drugog reda tumači oko 20% ukupne varijance i oko sebe okuplja faktore 2. (faktor poznavanja struke) i 3. (faktor zadovoljstva studentskom zajednicom). Za prvi faktor drugog reda možemo reći da predstavlja tehnički (instrumentalni) dio zadovoljstva fakultetom, dok drugi faktor drugog reda predstavlja zadovoljstvo mrežnom uklopljenošću u studijsku grupu iz koje proizlazi (ne)poznavanje struke i zadovoljstvo njome.

Tablica 7. Faktorska analiza drugog reda
(zadovoljstvo fakultetom)

	Komponente	
	1	2
zadovoljstvo factor 1	-,714	,250
zadovoljstvo factor 5	,686	,186
zadovoljstvo factor 4	,629	-,444
zadovoljstvo factor 2	,004	,806
zadovoljstvo factor 3	,397	-,593

Extraction Method: Principal Component

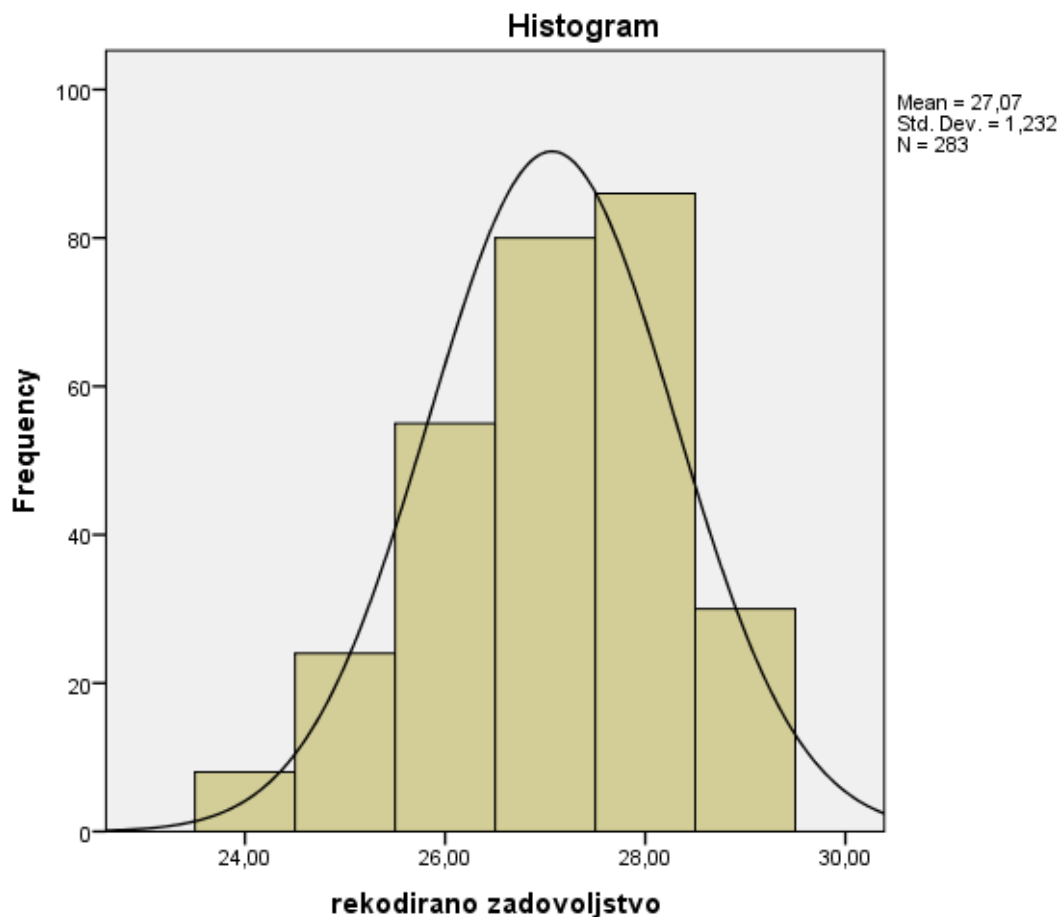
Analysis.

Rotation Method: Oblimin with Kaiser

Normalization.

Situacija je slična kao i s prvim instrumentom – ispitanici prepoznaju dvije navedene glavne domene, a očekivali smo jednu. U daljnjoj analizi ćemo proučavati zasebnu povezanost dvaju domena s ostalim instrumentima. Distribucija je gausolika s tendencijom prema višim rezultatima (Slika 6.).

Ispitanici/ice se najmanje slažu s negativno usmjerenom tvrdnjom 9. (Razmišljam o promjeni fakulteta/studija), a najviše se slažu s tvrdnjom 11. (Zadovoljan sam prijateljstvima koje sam ostvario/la na fakultetu). Do najveće podjele među ispitanicima dolazi kod tvrdnje 15. (Mislim da ću se nakon završetka studija morati dodatno obrazovati kako bih mogao/la naći posao) gdje se s tvrdnjom slaže 140 ispitanika/ica, a ne slaže se njih 143. Na ovoj skali općenito nalazimo veću podijeljenost među ispitanicima/icama u usporedbi sa skalom samoprocjene socijalne podrške.

Slika 6. Histogram distribucije skale zadovoljstva fakultetom

8. 3. Korelacija dviju skala

Kako se centralni dio rada i glavne hipoteze odnose na povezanost dviju skala (skale kvalitete socijalne podrške i skale zadovoljstva fakultetom) napravili smo multiplu linearnu regresiju (*forward* metoda), pri čemu su faktori koji se odnose na skalu socijalne podrške bili nezavisna varijabla, a faktori koji se odnose na skalu zadovoljstva fakultetom zavisna.

U prvoj analizi smo testirali mogu li se faktori drugog reda socijalne podrške koristiti kao prediktori za 1. faktor drugog reda zadovoljstva fakultetom i dobili vrlo male, no statistički značajne rezultate ($p = 0,00$). To tumačimo na sljedeći način: skala socijalne podrške može se koristiti kao prediktor za dio skale zadovoljstva fakultetom, odnosno, što ispitanici socijalnu podršku koju dobivaju od svojih kolega procjenjuju višom, bit će zadovoljniji fakultetom u općem smislu. Prvi faktor drugog reda socijalne podrške i prvi faktor drugog reda zadovoljstva fakultetom dijele 14% zajedničke

varijance, dok prvi faktor drugog reda zadovoljstva fakultetom s drugim faktorom drugog reda socijalne podrške dijeli oko 16% zajedničke varijance (Tablica 8.).

Tablica 8. Regresijski model za skalu socijalne podrške (prediktor) i prvi drugi faktor drugog reda skale zadovoljstva fakultetom (kriterij)

Model	R	R ²	Korigirani R ²	Standardna pogreška procjene
1	,380 ^a	,144	,141	,92670011
2	,398 ^b	,158	,152	,92070200

a. Predictors: (Constant), 2nd podrška factor 1

b. Predictors: (Constant), 2nd podrška factor 1, 2nd podrška factor 2

Tablica 9. Koeficijenti regresijskog modela za skalu socijalne podrške (prediktor) i prvi drugi faktor drugog reda skale zadovoljstva fakultetom (kriterij)

Model		Nestandardizirani koeficijenti		Standardizirani koeficijenti	t	Sig.
		B	Std. Pogreška	Beta		
1	Konstanta	1,245E-017	,055		,000	1,000
	2nd podrška factor 1	-,380	,055	-,380	-6,883	,000
	Konstanta	1,958E-017	,055		,000	1,000
2	2nd podrška factor 1	-,360	,056	-,360	-6,475	,000
	2nd podrška factor 2	-,120	,056	-,120	-2,162	,031
	Konstanta					

a. Dependent Variable: 2nd zadovoljstvo factor 1

U drugoj analizi ponovili smo postupak, samo s drugim faktorom drugog reda zadovoljstva fakultetom umjesto prvog faktora i rezultati su pokazali pozitivnu statistički značajnu korelaciju prvog faktora drugog reda zadovoljstva fakultetom i prvog faktora drugog reda socijalne podrške. Drugi faktor drugog reda socijalne podrške nije zadovoljio uvjete za ulazak u izračun korelacije zbog niske razine vrijednosti F testa (omjer odgovarajućih varijanci) ($f < ,05$). Prvi faktor drugog reda socijalne podrške i prvi faktor drugog reda zadovoljstva fakultetom dijele 15% zajedničke varijance, što označava da što student ima veći osjećaj socijalne podrške od ostatka studentske zajednice, to je zadovoljniji studentskom zajednicom i bolje je upoznat strukom (Tablica 10.).

Tablica 10. Regresijski pravac za skalu socijalne podrške (prediktor) i drugi faktor drugog reda skale zadovoljstva fakultetom (kriterij)

Model	R	R ²	Korigirani R ²	Standardna pogreška procjene
1	,390 ^a	,152	,149	,92224556

a. Predictors: (Constant), 2nd podrška factor 1

Tablica 11. Koeficijenti regresijskog pravca za skalu socijalne podrške (prediktor) i drugi faktor drugog reda skale zadovoljstva fakultetom (kriterij)

Model		Nestandardizirani koeficijenti		Standardizirani koeficijenti	t	Sig.
		B	Std. Pogreška	Beta		

1	Konstanta	-2,673E-017	,055		,000	1,000
	2nd podrška factor 1	,390	,055	,390	7,110	,000

a. Dependent Variable: 2nd zadovoljstvo factor 2

8.4. Skala socijalne podrške i spol

T-testom za nezavisne uzorke testirali smo alternativnu hipotezu „Muškarci i žene se razlikuju u prosječnom rezultatu na skali kvalitete socijalnih veza“. Varijance se na oba faktora drugog reda pokazuju homogenima, te dobivamo statistički značajnu razliku rezultata na skali samoprocjene socijalne podrške po pitanju spola, tj. muškarci se u ostvarenim rezultatima na skali samoprocjene socijalne podrške statistički značajno razlikuju od žena (Tablica 12.). Veći broj žena postiže viši broj bodova za razliku od muškaraca, što označava da žene procjenjuju da dobivaju više socijalne podrške od svojih studijskih kolega od muškaraca. Ove rezultate moramo ipak uzeti sa zadrškom jer se u uzorku neplanirano nalazi znatno više žena.

Tablica 12. T-test za spol i oba faktora drugog reda samoprocjene socijalne podrške

	SPOL	N	Prosjeak	SD	Std. pogreška aritmetičke sredine
2nd podrška factor 1	M	42	-,1139434	1,00460046	,15501322
	Ž	241	,0198573	,99996161	,06441319
2nd podrška factor 2	M	42	-,1602556	1,04313555	,16095931
	Ž	241	,0279284	,99188369	,06389285

Tablica 13. Hi-kvadrat za rekodiranu skalu socijalne podrške i spol

			SPOL		Total
			M	Ž	
rekodirana soc. podrška	23,00	Broj	0	5	5
		% unutar SPOL	0,0%	2,6%	2,2%
	24,00	Broj	5	25	30
		% unutar SPOL	14,3%	12,8%	13,0%
	25,00	Broj	10	57	67
		% unutar SPOL	28,6%	29,2%	29,1%
	26,00	Broj	15	59	74
		% unutar SPOL	42,9%	30,3%	32,2%
	27,00	Broj	5	42	47
		% unutar SPOL	14,3%	21,5%	20,4%
	28,00	Broj	0	7	7
		% unutar SPOL	0,0%	3,6%	3,0%
	Total	Broj	35	195	230
		% unutar SPOL	100,0%	100,0%	100,0%

8.5. Skala socijalne podrške i prosjek ocjena

Linearnom regresijom testirana je povezanost faktora drugog reda socijalne podrške i prosjeka, gdje su navedeni faktori bili nezavisne varijable, a prosjek ocjena zavisna varijabla. Testirana je hipoteza koja tvrdi da je regresijski koeficijent u populaciji jednak nuli, što je odbačeno ($p < 0$) (Tablica 14.). Zaključujemo da se skala neformalne socijalne podrške može koristiti kao prediktor za uspjeh na fakultetu čime smo potvrdili jednu od glavnih hipoteza rada. Dobiveni koeficijenti povezanosti su vrlo mali i pozitivni, što znači da u određenoj maloj mjeri, ukoliko osoba dobiva veću socijalnu podršku od studijskih kolega utoliko ima nešto veći prosjek od osoba koje procjenjuju da dobivaju manju količinu neformalne socijalne podrške od svojih studijskih kolega.

Tablica 14. ANOVA skale samoprocjene socijalne podrške i prosjeka ocjena

Model		Suma kvadrata	Stupnjevi slobode	F	p
1	Regresija	3,699	1	9,385	,002 ^b
	Rezidual	110,745	281		
	Total	114,443	282		
2	Regresija	5,229	2	6,704	,001 ^c
	Rezidual	109,214	280		
	Total	114,443	282		

8.6. Skala zadovoljstva fakultetom i spol

T-testom za nezavisne uzorke testirali smo alternativnu hipotezu „Muškarci i žene se razlikuju u prosječnom rezultatu na skali zadovoljstva fakultetom“. Varijance su homogene, te se pokazuje statistički značajna razlika rezultata na skali zadovoljstva fakultetom po pitanju spola, tj. muškarci i žene se u ostvarenim rezultatima na skali zadovoljstva fakultetom statistički značajno razlikuju (Tablica 15.). Muškarci u nešto većem postotku na skali ostvaruju viši broj bodova od žena, odnosno iskazuju veće zadovoljstvo fakultetom (Tablica 16.). Kao i u postupku sa skalom neformalne socijalne podrške, ove rezultate uzimamo sa zadržkom jer se u uzorku neplanirano nalazi znatno više žena, što je moglo utjecati na ishod analize.

Tablica 15. T-test za spol i oba faktora drugog reda skale zadovoljstva fakultetom

	SPOL	N	Prosijek	SD	Std. pogreška aritmetičke sredine
2nd zadovoljstvo factor 1	M	42	,0568675	1,05162039	,16226855

	Ž	241	-,0099105	,99267816	,06394402
2nd zadovoljstvo factor 2	M	42	,0095023	1,06390986	,16416485
	Ž	241	-,0016560	,99076459	,06382076

Tablica 16. Hi-kvadrat za rekodiranu skalu zadovoljstva fakultetom i spol

		SPOL		Total
		M	Ž	
rekodirano zadovoljstvo	24,00	Broj	1	7
		% unutar SPOL	2,4%	2,9%
	25,00	Broj	3	21
		% unutar SPOL	7,1%	8,7%
	26,00	Broj	7	48
		% unutar SPOL	16,7%	19,9%
	27,00	Broj	12	68
		% unutar SPOL	28,6%	28,2%
	28,00	Broj	12	74
		% unutar SPOL	28,6%	30,7%
	29,00	Broj	7	23
		% unutar SPOL	16,7%	9,5%
Total		Broj	42	241
		% unutar SPOL	100,0%	100,0%

8.7. Skala zadovoljstva fakultetom i prosjek ocjena

Linearnom regresijom (*forward* metoda) testirana je povezanost oba faktora drugog reda skale zadovoljstva fakultetom i prosjeka, gdje su navedeni faktori bili nezavisne varijable, a prosjek ocjena zavisna varijabla. Testirana hipoteza tvrdi da je regresijski koeficijent u populaciji jednak nuli, što je odbačeno ($p < 0$) (Tablica 17.). Dobiveni koeficijenti povezanosti su vrlo mali i pozitivni, što znači da u određenoj maloj mjeri, što je osoba zadovoljnija fakultetom na kojem studira, to ima, u maloj mjeri, veći prosjek od osoba s nižim zadovoljstvom fakultetom.

Tablica 17. ANOVA – skala zadovoljstva fakultetom i prosjek ocjena

Model	Suma kvadrata	Stupnjevi slobode	F	p
1	Regresija	4,027	1	10,249
	Rezidual	110,416	281	,002 ^b
	Total	114,443	282	

8.8. Skale socijalne podrške, zadovoljstva fakultetom i veličina mjesta rođenja

Analiza nije pokazala statistički značajne razlike među ispitanicima/icama s obzirom na veličinu mjesta rođenja ni na skali samoprocjene socijalne potpore ni na

skali zadovoljstva fakultetom čime smo odbacili jednu od izvedenih hipoteza (Tablica 18.).

Tablica 18. ANOVA – skala samoprocjene socijalne podrške, skala zadovoljstvom fakultetom i mjesto rođenja

		Suma kvadrata	Stupnjevi slobode	F	p
rekodirana soc. podrška	Između grupa	2,397	4	,488	,744
	Unutar grupa	276,076	225		
	Total	278,474	229		
rekodirano zadovoljstvo	Između grupa	2,221	4	,363	,835
	Unutar grupa	425,503	278		
	Total	427,724	282		

9. RASPRAVA

Anketu je ispunilo 283 ispitanika od čega je 241 žena i 42 muškarca. 26% ispitanika studira na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, 18% ne studira na Sveučilištu u Zagrebu, 11% studira na Prirodoslovno matematičkom fakultetu, po otprilike 6% studira na Učiteljskom i Pravnom fakultetu, oko 5% na Medicinskom i Ekonomskom fakultetu, 2,5% na Farmaceutskom fakultetu te oko 2% na Politološkom fakultetu i Fakultetu elektrotehnike i računarstva. Najveći broj ispitanika (41%) dolazi iz mjesta manjeg od 50 000 stanovnika, 33% rođeno je u Zagrebu, 14,5% je iz srednje velikog grada (između 50 000 i 100 000 ispitanika), 7% dolazi iz grada koji ima više od 100 000 ispitanika, a oko 3% je rođeno izvan Hrvatske. Uglavnom se radi o vrlo dobrim studentima (njih 32% ima prosjek ocjena oko 4,0 i 16% oko 3,5), te odličašima (oko 25% ima prosjek ocjena oko 4,5 i oko 13% oko 5,0) i studentima s dobrim prosjekom (oko 13%).

Na skali samoprocjene socijalne podrške koju ispitanici dobivaju od svojih studijskih kolega, s mogućim rasponom bodova od 16 do 32, najveći broj ispitanika (oko 19%) ostvaruje 29 bodova, oko 16% ostvaruje 27 i 28 bodova, oko 14% postiže 25 bodova, oko 21% ispitanika ima od 20 do 25 bodova, te nijedan ispitanik nema manje od 20 bodova, dok samo jedan ispitanik/ica ima maksimalan broj bodova. Velika većina ispitanika/ica se nalazi na dijelu skale s većom količinom bodova (pri čemu veći broj bodova označava veću percipiranu količinu socijalne podrške koju ispitanik/ica dobiva od svojih kolega). Na skali zadovoljstva fakultetom, s mogućim rasponom od 18 do 36,

najveći udio ispitanika/ica, njih 18% ostvaruje 29 bodova, oko 78% ispitanika/ica ostvaruje bodove u rasponu od 25 do 30 bodova, oko 11 % ispitanika ima bodove u rasponu od 20 do 25, kao i u rasponu od 30 do 36 bodova. Obje navedene skale, koje su konstruirane i po prvi put testirane za potrebe ovog rada, u faktorskoj analizi drugog reda dale su po dva faktora svaka, što tumačimo tako da svaka od tih skala mjeri naš intendirani predmet mjerenja – socijalnu podršku među studentima i zadovoljstvo fakultetom, no kod svakog od tih predmeta mjerenja ispitanici prepoznaju dvije domene koje su međusobno povezane. Tako skala socijalne podrške sadrži domene emocionalne i instrumentalne podrške, dok skala zadovoljstva fakultetom sadrži domene općeg zadovoljstva fakultetom i zadovoljstva studentskom zajednicom i uklopljenosti u buduću struku.

Između dvije navedene skale ustanovljena je statistički značajna korelacija, što je provjereno regresijskim modelom, pri čemu je skala socijalne podrške bila nezavisna, a skala zadovoljstva fakultetom zavisna varijabla. Time smo prihvatili osnovnu hipotezu rada, međutim u generalizacijama moramo biti oprezni s obzirom na veliku diskrepanciju u udjelu žena i muškaraca u uzorku, što može i ne mora imati velike posljedice na rezultate koje smo dobili.

Centralne hipoteze rada odnosile su se na utvrđivanje odnosa između svake od navedene skale i prosjeka ocjena ispitanika/ica što smo također provjerili regresijskim modelom, gdje je, u oba slučaja, prosjek ocjena bio zavisna varijabla. Rezultati su pokazali malu, ali statistički značajnu pozitivnu povezanost s prosjeka ocjena s obje skale, što označava da što osoba procjenjuje da prima veću socijalnu podršku od svojih kolega, to je zadovoljnija fakultetom, te ima i veći prosjek ocjena.

Sporedni, no ne zanemarivi dio rada, odnosio se na utvrđivanje odnosa obje skale s određenim sociodemografskim karakteristikama ispitanika/ica, kao što su spol, veličina mjesta rođenja i fakultet. Analiza varijance pokazala je, u oba slučaja, statistički značajnu razliku s obzirom na spol ispitanika/ica, što označava da, po pitanju ovog uzorka muškarci i žene izražavaju duboko različito zadovoljstvo fakultetom i različito samoprocjenjuju količinu socijalne podrške koju primaju od svojih kolega, no kao što smo već napomenuli, ove rezultate moramo uzeti s velikom zadržkom s obzirom na diskrepanciju u udjelu muškaraca i žena u uzorku, te iz istog razloga, ove rezultate ne

možemo generalizirati na populaciju. Ipak, zanimljivo je iznijeti rezultate na deskriptivnoj razini: na skali zadovoljstva fakultetom žene u nešto većoj mjeri postižu rezultate na strani skale s nižim bodovima, dok ih muškarci u nešto većoj mjeri postižu na onoj strani skale gdje se nalaze viši bodovi. Međutim, na skali percipirane socijalne podrške situacija je obrnuta – žene se, u određenoj mjeri, nalaze na kraju skale s višim bodovima, dok se muškarci u većoj mjeri nalaze na kraju s nižim bodovima, iako su svi ispitanici grupirani i postižu velik broj bodova na boje skale, uočavamo ove razlike među spolovima.

Analiza varijance nije pokazala značajne razlike s obzirom na veličinu mjesta rođenja, a zbog podzastupljenosti određenih poduzoraka prema fakultetima nismo bili u mogućnosti testirati povezanost fakulteta koji studenti pohađaju s njihovim rezultatima na obje kreirane skale.

10. ZAKLJUČAK

Glavne hipoteze ovim radom su potvrđene, premda su skale napravljene za potrebe rada pokazale određena neočekivana kretanja – svojevrsan raspad obje skale na dvije domene pokazuje da, iako su izvedene iz teorija, skale u praksi pokazuju da ispitanici u njima prepoznaju nekoliko različitih domena. Uzimajući u obzir ograničenja vezana uz uzorak (reprezentativnost, veliku razliku u udjelu spola ispitanika/ica i način odgovora na pitanja), a i eksploratorni karakter ovog istraživanja, nastavak ispitivanja ove teme trebao bi ispraviti manjkavosti ovog pokušaja i iskoristiti nalaze dobivene ovim radom kao ishodišnu točku koja može pomoći u daljnjem razvijanju i unaprjeđenju napravljenih skala.

Zanimljivi su rezultati koji, usprkos povezanosti dviju skala, pokazuju razlike kad su u pitanju druge varijable, primjerice varijabla fakulteta i spola, koje idu u suprotnom smjeru od rezultata koji govore o povezanosti dviju skala. Imajući na umu te nalaze, bilo bi zanimljivo istražiti dodatne čimbenike zadovoljstva fakultetom, te proučiti njihov međuođnos sa skalom percipirane socijalne podrške.

Istraživanje bi bilo moguće nadopuniti analizom učestalosti socijalnih veza nekog pojedinca proučavajući njegove obrasce društvenosti koji nam govore o uobičajenom, tipiziranom uzorku po kojem taj pojedinac održava svoje socijalne

kontakte što bi dalo novu dimenziju radu, a s time i proširilo uvid u tematiku. Također, kako se radi o preliminarnom istraživanju, bilo bi zanimljivo dobivene skale testirati na skalama s peteronomnim ponuđenim odgovorima, te provjeriti mijenja li to dobivene rezultate. U budućim istraživanjima ove teme, svakako upućujemo na tip uzorkovanja koji bi omogućio podjednak broj osoba oba spola u uzorku, jer smo po pitanju spola dobili statistički značajne razlike i smatramo važnim provjeriti testirane hipoteze na novom uzorku s već navedenim udjelima. Zanimljivo bi bilo testirati još neke hipoteze, primjerice bi li postojale razlike u zadovoljstvu fakultetom kad bismo imali jednake udjele prema skupinama fakulteta (humanistički, društveni, tehnički, prirodoslovni itd.) te proučiti postoje li razlike na obje skale s obzirom na godinu studiranja. Sve su ovo smjerovi u kojima bi se ova tema u budućnosti mogla istražiti. Cilj ovog rada bio je usmjeriti pažnju na ovo neistraženo područje, a kako svojim preliminarnim karakterom ukazuje na mnoštvo različitih smjerova u kojima može ići, u tom smislu rad, i u njegovom sklopu provedeno istraživanje, zadovoljava svoju funkciju.

11. LITERATURA:

- Bouillet, D. i M. Bijedić (2007) Rizična ponašanja učenika srednjih škola i doživljaj kvalitete razredno-nastavnog ozračja, *Odgojne znanosti* (9) 2, 113-132
- Bezinović, P i D. Roviš (2011) Vezanost uz školu: analiza privrženosti školi i predanost školskim obvezama kod srednjoškolaca, *Sociologija i prostor*, (2) 49, 185-208
- Branica V., Hujić A. i N. Ricijaš (2006) Zadovoljstvo studijem i samoprocjena kompetentnosti studenata nekih pomagačkih profesija, *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja* (42) 2, 51-68
- Buljabašić Kuzmanović V. (2009) Kooperativno učenje kao indikator kvalitete odgoja i obrazovanja, *Život i škola* (21) 57., 50-57
- Ćeranić, G. (2007) Preduzetništvo i socijalni kapital, *Sociološka luča*, (2) 1, 141-148
- Horvat S., Mandić M. i T. Vranešević (2007) Istraživanje činitelja zadovoljstva studenata, *Poslovna izvrsnost*, (1) 1, 83-93
- Ignjatović, S (2008) Fukuyamino shvaćanje socijalnog kapitala, *Sociologija*, vol. L br. 1, 35-53
- Ignjatović, S . i S. Tomanović (2011) Socijalni kapital i prostor, *Sociologija i prostor*, (3) 49, 269-286
- I. Dobrotić i M. Laklija (2012) Obrasci društvenosti i percepcija izvora neformalne podrške u Hrvatskoj, *Društvena istraživanja* Zagreb, (21) 1, 39-58
- Jukić, T. i I. Reić Ercegovac (2008) Zadovoljstvo studijem i motivi upisa na studij, *Napredak* (149) 3, 283-295
- Kesić T. i J. Previšić (1998) Motivi upisa i zadovoljstvo nastavnim programom studenata ekonomskih i elektrotehničkih fakulteta u Hrvatskoj, *Društvena istraživanja-Časopis za opća društvena pitanja* (4-5) 731-746
- Klarin M (1998) Utjecaj podučavanja u malim kooperativnim skupinama na usvajanje znanja i zadovoljstvo studenata, *Društvena istraživanja*, (7) 639-656
- Kozjak, G. (2005) Diplomski rad: *Korelati usamljenosti kod srednjoškolaca*, Filozofski fakultet u Zagrebu, Zagreb
- Krešić, G. i A. Medved (2011) Usamljenost u ranoj adolescenciji: spolne i dobne razlike te povezanost sa socijalnim odnosima, *Društvena istraživanja*, (112) 2, 457-478

Kukić, M., Jasprica S., Smojver-Ažić, S. i I. Živčić-Bećirević (2007) Akademski, socijalna i emocionalna prilagodba na studij s obzirom na spol, godinu studija i promjenu mjesta boravka, *Psihologijske teme* (16) 1, 121-140

Pećnik, N. i Z. Raboteg-Šarić (2005) Neformalna i formalna podrška jednoroditeljskim i dvoroditeljskim obiteljima, *Revija za sociologiju i politologiju*, (12) 1, 1-21

Penezić, Z. (2006) Zadovoljstvo životom u adolescentnoj i odrasloj dobi, *Društvena istraživanja-Časopis za opća društvena pitanja* (4-5) 643-669

Sažetak: Ovaj rad bavi se istraživanjem neformalne socijalne podrške koja prema svojoj definiciji podrazumijeva dostupnost resursa u socijalnoj okolini koji pojedincu pruža podršku u svakodnevnom životu te kriznim situacijama i time doprinosi njegovoj dobrobiti. Konkretno, pojedinac socijalnu podršku dobiva kroz interakcije s drugim pojedincima iz svoje socijalne mreže. Neku društvenu aktivnost nazivamo socijalnom podrškom ako primatelj tu aktivnost doživljava kao jačanje osjećaja vlastite vrijednosti ili ako uključuje pružanje instrumentalne i/ili emocionalne pomoći u svladavanju stresa. Tako su kao kategorizacije neformalne socijalne podrške najčešće navode emocionalna, instrumentalna i savjetodavna te mrežna podrška koja se odnosi na osjećaj pripadanja određenoj zajednici. Kako literatura daje naznačiti, što više neformalne socijalne podrške pojedinac prima, to se lakše suočava sa stresnim situacijama, dobiva više korisnih informacija od pojedinaca u svojoj okolini, te ima razvijenije samopouzdanje. Uzevši sve navedeno u obzir, provedeno istraživanje nastoji ustvrditi postoji li povezanost koncepta socijalne podrške i zadovoljstva fakultetom, te povezanost koncepta socijalne podrške s uspjehom na studiju. Tako su za potrebe istraživanja provedenog u sklopu ovog rada konstruirane skale kvalitete socijalnih veza s kolegama sa studija i skala zadovoljstva fakultetom, a analiza rezultata istraživanja pokazala je statistički značajnu pozitivnu povezanost dvaju navedenih skala.

Ključne riječi: neformalna socijalna podrška, socijalne veze, zadovoljstvo fakultetom, akademski uspjeh

Summary: This paper deals with the research of informal social support which, by its definition, understands availability of resources in social environment which gives one support in everyday life and situations of crisis and by that improves his wellbeing. In

short, an individual gains his/hers social support through interaction with other individuals in his/hers social network. Social activity is a social support if the receiver perceives that activity as straightening of its own personal value or if it includes some sort of giving instrumental and/or emotional help in dealing with stress. The categories of informal social support are emotional, instrumental, advice and network support (which refers to the feeling of belonging to a certain community). The literature says the more informal support person gains, the easier he deals with stress, receive more useful information from people in his/her network and have better developed self-esteem. Considering all the above, research in this paper tries to establish the existence of connection between the concept of informal social support and contentment with the university and academic achievement as well. For the needs of research two scales have been constructed – scale of quality of social networks and scale of contentment with the university. The analysis showed statistically meaningful positive connection between the two scales.

Key words: informal social support, social connections, contentment with the university, academic achievement